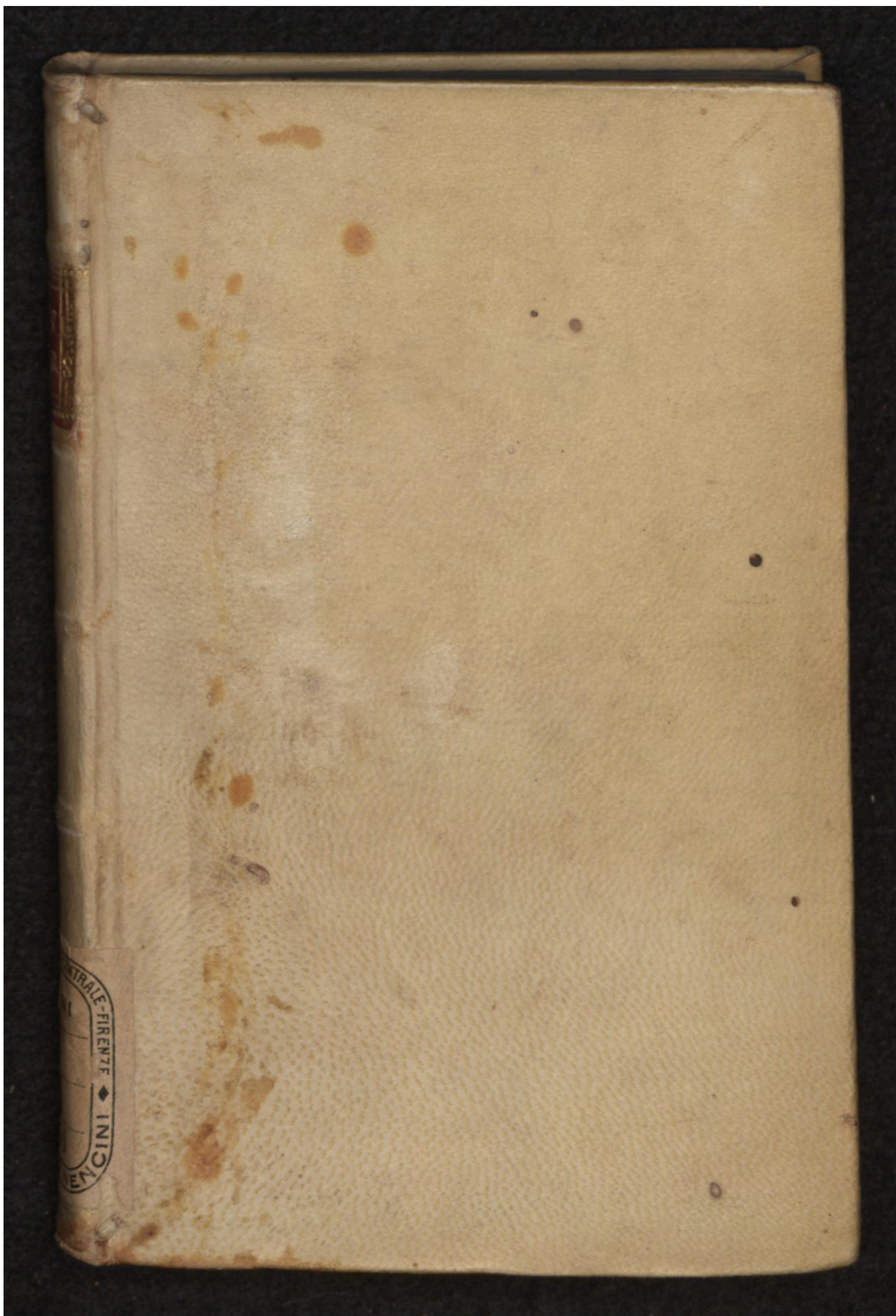
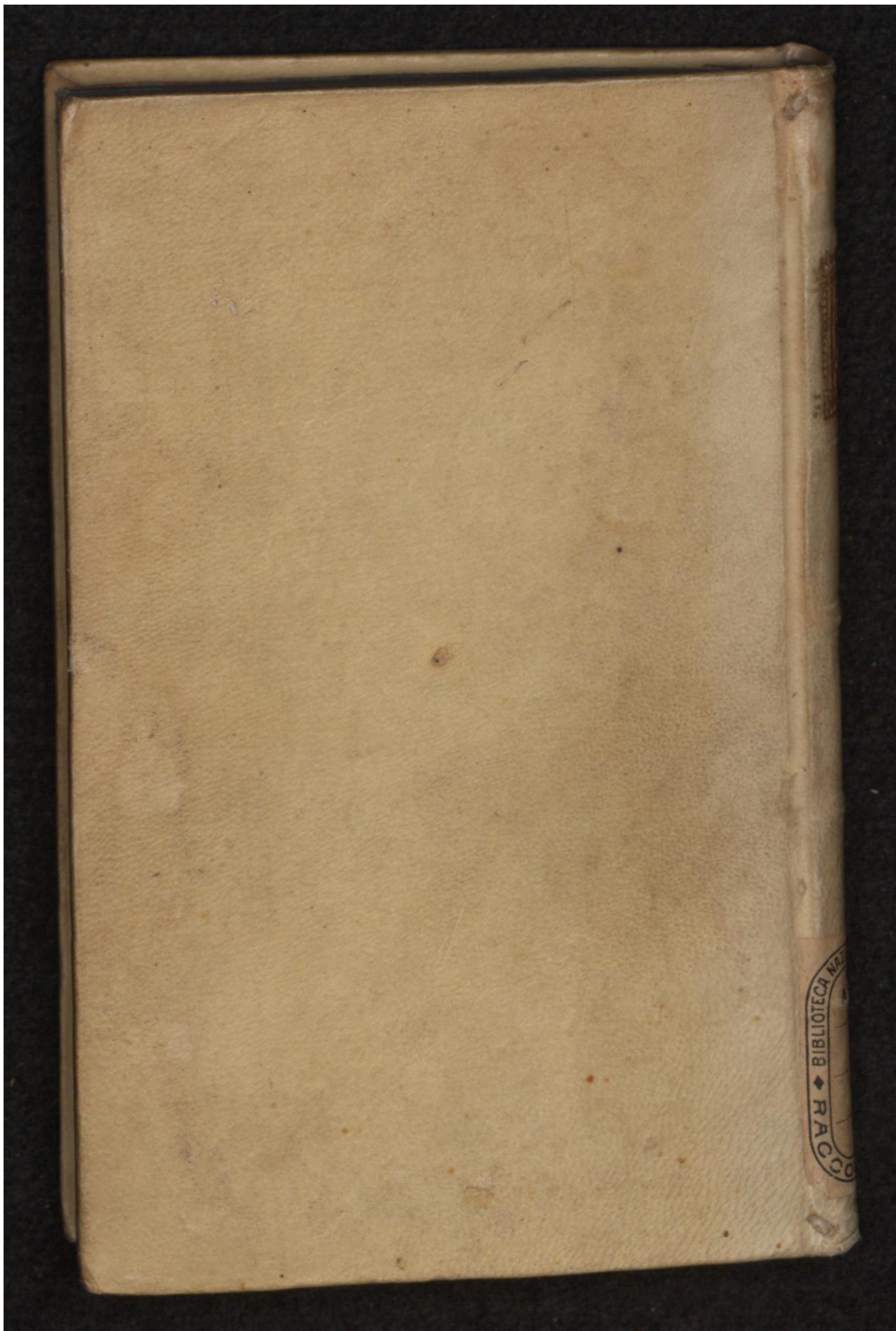
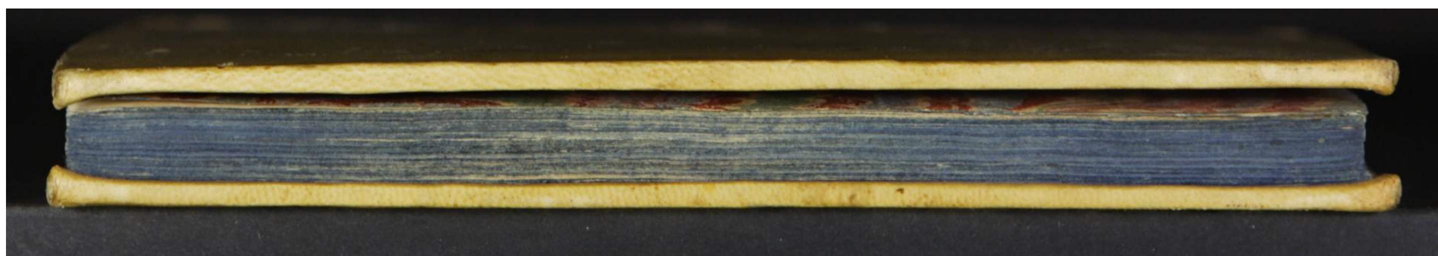

IVV
PERS
ALDINI
I
3
50

BIBLIOTECA NAZ
RACCO

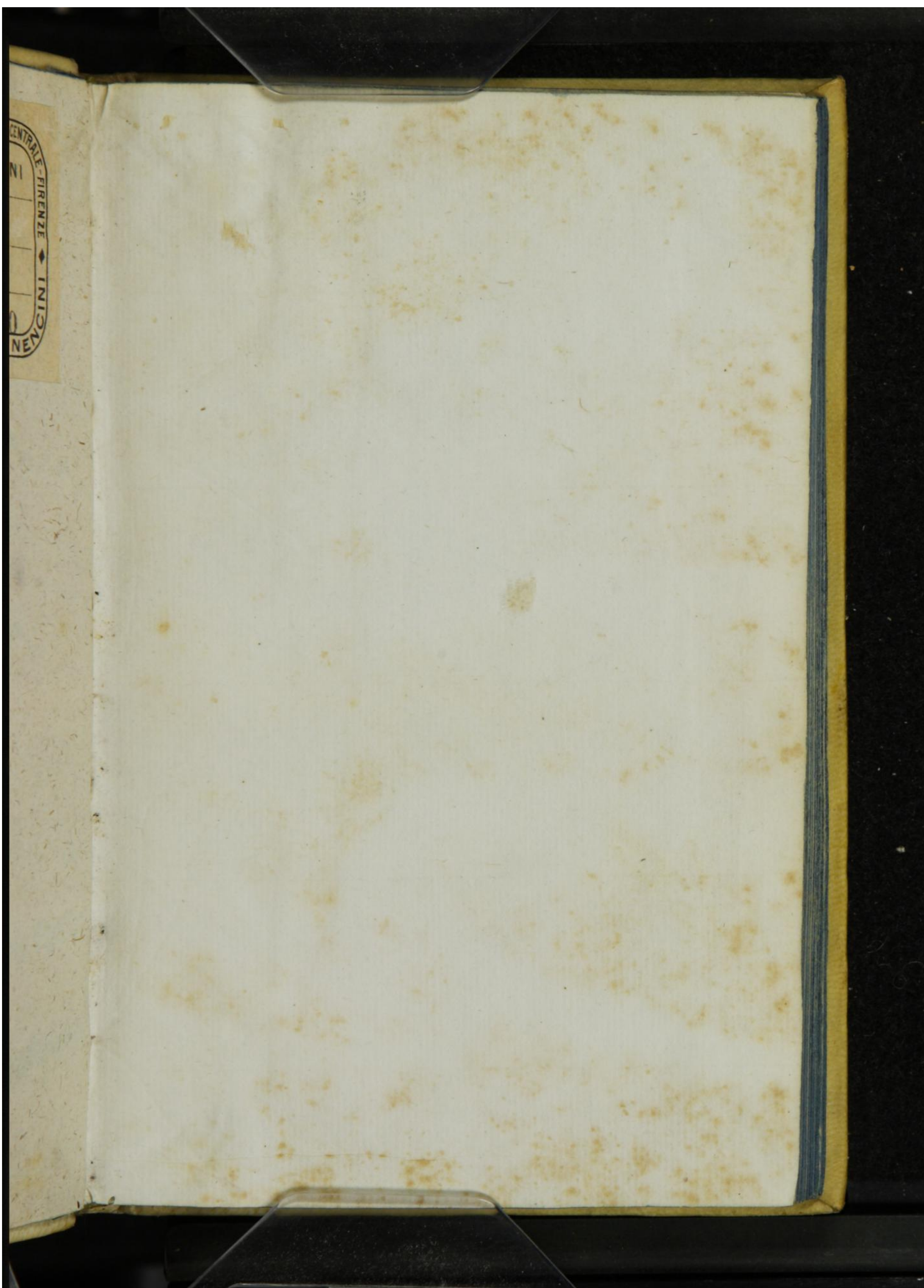

Ex Libris Joannis Nencini
1874

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
I
3
50
RACCOLTA NENCINI

CENTRALE · FIRENZE

IVVENALIS.

PERSIVS.

M. D. XXXV.

ALDVS MANVTIVS SCI-
PIONI CARTE ROMA-
CHO SVO S.

I. Iuuenalis, et A. Persij Satyras, ut commodius teneri manibus, & edisci, nedum legi, ab omnibus queãt, in minima forma excusas publicamus, atque eo tempore, quo omne uitium magis stat in præcipiti, quã stabat, cũ conderẽtur. non enim dubito, ne non Cognoscat mores uita, legatq; suos. Eas ad te mittimus Scipio suauiss. ut tibi iterum familiares sua breuitate fiant, ut olim fuerant, cum te Romæ adolescens continebas, quando eas nõ minus tenebas memoria, quàm digitos, unguesq; tuos. VALE.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

EMPER EGO AVDITOR tantum? nunquam ne reponam
s Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas,
H ic elegos? impune diem consumpserit ingens
T elephus? aut summi plena iam margine libri
S criptus & in tergo, nec dum finitus, Orestes?
N ota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
M artis, & æolijs uicinum rupibus antrum
V ulcani. Quid agant uenti, quas torqueat umbras
A eacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
P elliculæ, quantas iaculetur Monychus Ornos:
F rontonis Platani, conuulsaq; marmora clamant
S emper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
E xpectes eadem à summo, minimo'q; poëta.
E t nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
C onsilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
D ormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
V atibus occurras, perituræ parcere chartæ.
C ur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
P er quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
S i uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
C um tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
F igat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:
P atricios omnes opibus cum prouocet unus,

Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat:
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ:
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis; tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quē Massa timet, quem munere palpat
Carus, & à trepido Thymele summissa Latino:
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populū gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio quid enim saluis infamia nummis?
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi;
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?

Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso,
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathédra,
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falso qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle calenum
Porrectura uiro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si uis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualemcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortesq; poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

Quicqd agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex'ne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspiat, & trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falsò nomine poscas.
Agnitus accipies. iubet à præcone uocari
Ipsos Troiugenas. nam uexant limen & ipsi
Nobiscum: da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis: expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,

V t colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Q uæ'q; salutato crepitat concordia nido.
S ed cum summus honor finito computet anno,
S portula quid referat, quantum rationibus addat,
Q uid facient comites, qbus hinc toga, calceus hinc est,
E t panis, fumus'q; domi? densissima centum
Q uadrantes lectica petit, sequitur'q; maritum
L anguida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
H ic petit absenti nota iam callidus arte
O stendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
G alla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
P rofer Galla caput. noli uexare, quiescit.
I pse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
S portula, deinde forum, iuris'q; peritus Apollo,
A tq; triumphales, inter quas ausus habere
N escio quis titulos Aegyptius, atq; arabarches,
C uius ad effigiem non tantum meiere fas est.
V estibulis abeunt ueteres, lassi'q; clientes,
V otaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
S pes homini, caules miseris, atq; ignis emendus.
O ptima syluarum interea, pelagi'q; uorabit
R ex horum, uacuis'q; toris tantum ipse iacebit.
N am de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
A ntiquis, una comedunt patrimonia mensa.
N ullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
L uxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
P onit apros, animal propter conuiuia natum?
P œna tamen præsens, cum tu deponis amictus
T urgidus, & crudum Pauonem in balnea portas.
H inc subitæ mortes, atq; intestata senectus.

I t noua, nec tristis per cunctas fabulas cœnas
D ucitur iratis plaudendum funus amicis.
N il erit ulterius, quod nostris moribus addat
P osteritas: eadem cupient, facientq; minores.
O mne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
T otos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
I ngenium par materiæ? unde illa priorum
S cribendi quodcunq; animo flagrante liberet
S implicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert, dictis ignoscat Mutius, an non?
P one Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
E t latum media sulcum deducat arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
P ensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?
C um ueniet contra, digito cōpesce labellum,
A ccusator erit, qui uerbum dixerit hic est.
S ecurus licet Aeneam, Rutulumq; ferocem
C ommittas, nulli grauis est percussus Achilles,
A ut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
E nse uelut stricto quoties Lucilius ardens
I nfremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
C riminibus, tacita sudant præcordia culpa,
I nde iræ, & lachrymæ. tecum prius ergo uoluta
H æc anime ante tubas. galeatum serò duelli
P œnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum flaminia tegitur cinis, atq; latina.

SATYRA SECVNDA.

Ltra Sauromatas fugere hinc libet, et glacialē
Oceanum, quoties aliqd de moribus audent
Qui Curios simulant, et bacchanalia uiuūt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias: nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrôcem animum, sed podice leui
Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atq; ipsi Veneri, Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Nonne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato: sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quòd si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scantinia. respice primum
Et scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet utroq;.
Nunquid nos agimus causas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.

Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace. donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.
Fugerunt trepidi uera, ac manifesta canentem
Stoicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cum tu multitia sumas
Cretice? & hanc uestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla.
Damnetur, si uis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam. sed Iulius ardet.
Aestuo: nudus agas: minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, & illud
Montanum positis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si uideas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatisq; magister
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures. sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab uua.
Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam. sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ

Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt orgia teda
Cecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tectum
Obliqua producit acu, pingit'q; trementes
Attollens oculos. uitreo bibit ille priapo,
Reticulum'q; comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
Et per Iunonem domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis.
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in aßyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
Hic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendus'q; magister.
Quid tamen expectant, phrygio quos tempus erat iã
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ. dictum feliciter ingens.

C oena sedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O' Proceres, censore opus est, an aruspice nobis?
S cilicet horreres, maioraq; monstra putares,
S i mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
S egmenta, & longos habitus, & flammea sumit
A rcano qui sacra ferens nutantia loro
S udauit clypeis ancilibus. ò pater urbis,
V nde nefas tantum latijs pastoribus? unde
H aec tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
T raditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir.
N ec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
N ec quereris patri. uade ergo, & cede seueri
I ugeribus campi, quem negligis. officium cras
P rimo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quae causa officij? quid quaeris? nubit amicus,
N ec multos adhibet. liceat modo uiuere, fient,
F ient ista palàm: cupient & in acta referri.
I nterea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
S ed melius, quod nil animis in corpore iuris
N atura indulget, steriles moriuntur, & illis
T urgida non prodest condita pixide Lyde,
N ec prodest agili palmas praebere luperco.
V icit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
L ustrauit'q; fuga mediam gladiator arenam,
E t Capitolinis generosior, & Marcellis,
E t Catulis, Paulis'q; minoribus, & Fabijs, &
O mnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
A dmoueas, cuius tunc munere retia misit.
E sse aliquos manes, & subterranea regna,

Et contum,& ſtygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una tranſire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt,niſi qui non dum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid ſentit,& ambo
Scipiadæ? quid Fabricius,manesq́; Camilli?
Quid Cremeræ legio,& Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit,cuperent luſtrari,ſi qua darentur
Sulfura cum tedis,et ſi foret humida laurus.
Illuc heu miſeri traducimur. arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi,quos uicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe tribuno.
Aſpice quid faciant commercia. uenerat obſes.
Hic fiunt homines. nam ſi mora longior urbem
Indulſit pueris,nonnunquam deerit amator,
Mittentur bracæ,cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

Quamuis digreſſu ueteris confuſus amici,
Laudo tamen,uacuis quòd ſedē figere Cumis
Deſtinet,atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum eſt,& gratum littus,amœni
Seceſſus. ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miſerum,et tam ſolū uidimus,ut nō
Deterius credas horrere incendia,lapſus
Tectorum aſſiduos,ac mille pericula ſæuæ

V rbis, & augusto recitantes mense poëtas?
S ed cum tota domus rheda componitur una,
S ubstitit ad ueteres arcus, madidamq; Capendam,
H ic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
N unc sacri fontis nemus, & delubra locantur
I udæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
O mnis enim populo mercedem pendere iussa est
A rbor, & eiectis mendicat sylua camœnis.
I n uallem Aegeriæ descendimus, & speluncas
D issimiles ueris. quanto præstantius esset
N umen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
H erba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
H ic tunc Vmbritius, quando artibus, inquit, honestis,
N ullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
R es hodie minor est, here, quàm fuit, atq; eadem cras
D eteret exiguis aliquid. proponimus, illuc
I re, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
D um noua canicies, dum prima, & recta senectus,
D um superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
P orto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
C edamus patria uiuant Arturius istic,
E t Catulus: maneant qui nigrum in candida uertũt,
Q uets facile est ædem conducere, flumina, portus:
S iccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
E t præbere caput domina uenale sub hasta.
Q uondam hi cornicines, & municipalis arenæ
P erpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
M unera nunc edunt, & uerso pollice uulgi
Q uemlibet occidunt populariter, inde reuersi,
C onducunt foricas. & cur non omnia? cum sint

Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
Si malus est, nequeo laudare, & poscere. motus
Astrorum ignoro. funus promittere patris
Nec uolo, nec possum: ranarum uiscera nunquam
Inspexi. ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint aliÿ: me nemo ministro
Fur erit, atq; ideo nulli comes ex eo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius? & cui feruens
Aestuat occultis animus, semper'q; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quod'q; in mare uoluitur aurum,
Vt somno careas, ponendaq; præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quãuis quota portio fæcis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes:
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta

Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis
Aesquilias, dictumq; petunt à uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq; futuri.
Ingenium uelox audacia perdita, sermo
Promptus, & Isaeo torrentior ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres: pictor, aliptes,
Augur, schoenobates, medicus, magus, omnia nouit
Graeculus esuriens, in coelum iusseris, ibit.
Ad summã nõ Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?
Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia coelum
Hausit Auentini bacca nutrita sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus aequat,
Herculis, Antaeum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Haec eadem licet & nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comoedus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo. mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui. uacua, & plana omnia dicas
Infra uentriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo,
Natio comœda est, rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lachrimas aspexit amici,
Nec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares. melior, qui semper, & omni
Nocte, dieq; potest alienum sumere uultum,
À facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia uirgo, neq; ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire uolunt secreta domus, atq; inde timeri.
Et quoniam cœpit græcorum mentio, transi
Gymnasia, atque audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapsa est penna Caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
Solus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitij. nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium, (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire

Praecipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
Filius. alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinae, uel Catienae,
Vt semel, atque iterum super illam palpitet. at tu,
Cum tibi Vestiti facies scorti placet, haeres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romae tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis idaei. procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex aede Mineruam.
Protinus ad censum: de moribus ultima fiet
Quaestio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magna'q; paropside coenat.
Quantum quisq; sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei. iures licet et Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quòd materiam praebet, causas'q; iocorum
Omnibus hic idem, si foeda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si consulto uulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non una cicatrix.
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit: & sedeant hic
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenes'q; lanistae.

S ic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atque puellæ
S arcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
D ebuerant olim tenues migrasse Quirites.
H aud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
R es angusta domi. sed Romæ durior illis
C onatus, magno hospitium miserabile, magno
S eruorum uentres, & frugi cœnula magno.
F ictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
T ranslatus subito ad Marsos, mensamq; Sabellam,
C ontentusq; illic ueneto, duroq; cucullo.
P ars magna Italiæ est (si uerũ admittimus) in qua
N emo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
F estorum herboso colitur siquando theatro
M aiestas. tandemq; redit ad pulpita notum
E xodium, cum personæ pallentis hiatum
I n gremio matris formidat rusticus infans.
A equales habitus illic, similemq; uidebis
O rchestram, & populum, clari uelamen honoris.
S ufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
H ic ultra uires habitus nitor: hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
C ommune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
P aupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
C um pretio. quid das, ut Cossum aliquando salutes?
V t te respiciat clauso Veiento labello?
I lle metit barbam: crinem hic deponit amati:
P lena domus libis uenalibus. accipe, & illud
F ermentum tibi habe: præstant tributa clientes:

C ogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Prænestę ruinam?
A t positis nemorosa inter iuga Volsinijs, aut
S implicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?
N os urbem colimus tenui tibicine fultam
M agna parte sui. nam si labentibus obstat
V illicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
S ecuros pendente iubet dormire ruina.
V iuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
N octe metus, iam poscit aquam, iam friuola transfert
V calegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
T u nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis,
V ltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A` pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
L ectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
O rnamentum abaci, necnon & paruulus infra
C antharus, & recubans sub eodē marmore Chiron.
I amq; uetus græcos seruabat cista libellos,
E t diuina opici rodebant carmina mures.
N il habuit Codrus: quis enim negat? & tamen illud
P erdidit infelix totum nil. ultimus autem
A erumnæ cumulus, quòd nudum, et frustra rogantē
N emo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
S i magna Astyrij cecidit domus, horrida mater,
P ullati proceres, differt uadimonia prætor.
T unc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem,
A rdet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet.
C onferat impensas, hic nuda, & candida signa,
H ic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
P hecasianorum uetera ornamenta deorum.

Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modium argenti. meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & merito iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunq; loco, quocunq; recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
Langorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu, & stantis conuitia mandræ
Eripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
Si uocat officium, turba cedente uehetur
Diues, & ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, aut scribet, uel dormiet intus:
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
Ante tamen ueniet: nobis properantibus obstat
Vnda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui sequitur. ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto, planta mox undiq; magna
Calcor, & in digito clauus mihi militis hæret.

Non'ne uides quanto cælebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quenq; culina.
Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto uertice portat
Seruulus infelix, & cursu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ modo, longa coruscat
Sarraco ueniente abies, atque altera pinum
Plaustra uehunt, nutant alte, populoq; minantur.
Nam si procubuit, qui saxa ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem:
Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ. domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculũ excitat, et sonat unctis
Striglibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uarie properantur, at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem. possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, uotumq; feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit,

Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire. quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamuis improbus annis,
Atq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet, & comitum longissimus ordo,
Multum præterea flammarum, atq; ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, uel breue lumen
Candelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
Contemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
Stat contra, stariq; iubet. parere necesse est.
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius concha tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi consistas, in qua te quæro proseucha.
Dicere si tentes aliquid, tacitúue recedas,
Tantundem est, feriunt pariter uadimoniá deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucas cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliet te,
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
Fixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus crassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Saecula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas:
Sed iumenta uocant, & sol inclinat: eundum est.
Nam mihi commota iamdudum mulio uirga
Innuit. ergo uale nostri memor: & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, uestram'q; Dianam
Conuelle à Cumis, satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA QVARTA.

e Cce iterũ Crispinus, et est mihi sæpe uocãdus
Ad partes, monstrũ nulla uirtute redẽptum
A` uitijs, æger, solá'q; libidine fortis,
Delicias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus: & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Tityo, Serio'q;, decebat
Crispinum. quid agas, cum dira, & fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex millibus emit

A equantem sanè paribus sestertia libris,
V t perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
C onsilium laudo artificis, si munere tanto
P ræcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
E st ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ uehitur clauso latis specularibus antro.
N il tale expectes. emit sibi. multa uidemus,
Quæ miser, & frugi non fecit Apicius. hoc tu
S uccinctus patria quondam Crispine papyro,
H oc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
P iscator, quàm piscis, emi. prouincia tanti
V endit agros, sed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
I nduperatorem? cum tot sestertia partem
E xiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
P urpureus magni ructaret scurra palatij,
I am princeps equitum, magna qui uoce solebat
V endere municipes fracta de merce siluros?
I ncipe Calliope. licet hic considere. non est
C antandum. res uera agitur. narrate puellæ
P ierides. prosit mihi uos dixisse puellas.
C um iam semianimum laceraret Flauius orbem
V ltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
I ncidit adriaci spatium admirabile rhombi
A nte domum Veneris, quam dorica sustinet Anchô,
I mpleuitq; sinus: neq; enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem
S olibus effundit torpentis ad hostia ponti
D esidia tardos, & longo frigore pingues.
D estinat hoc monstrum cymbæ, liniq; magister

P ontifici summo. quis enim proponere talem,
A ut emere auderet? cum plena & littora multo
D elatore forent, dispersi protinus algæ
I nquisitores agerent cum remige nudo,
N on dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
D epastumq; diu uiuaria Cæsaris, inde
E lapsum ueterem ad dominum debere reuerti.
S i quid Palfurio, si credimus Armillato,
Q uicquid conspicuũ, pulchrumq; ex æquore toto est,
R es fisci est, ubicunq; natat. donabitur ergo,
N e pereat, iam letifero cedente pruinis
A utumno, iam quartanam sperantibus ægris.
S tridebat deformis hyems, prædamq; recentem
S eruabat: tamen hic properat, uelut urgeat auster,
V tq; lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
I gnem troianum, & Vestam colit Alba minorem,
O bstitit intranti miratrix turba parumper,
E t cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
E xclusi expectant admissa obsonia patres.
I tur ad Atridem. tunc Picens accipe dixit
P riuatis maiora focis, genialis agatur
I ste dies, propera stomachum laxare saginis,
E t tua seruatum consume in sæcula rhombum.
I pse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
S urgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
N on possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
S ed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
E rgo in concilium proceres, quos oderat ille,
I n quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
P allor amicitiæ primus clamante Liburno,

C urrite iam sedit, rapta properabat ab olla
P egasus, attonitæ positus modo uillicus urbi.
A n'ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
I nterpres legum sanctissimus, omnia quanquam
T emporibus diris tractanda putabat inermi
I ustitia, uenit & Crispi iucunda senectus,
C uius erant mores, qualis facundia, mite
I ngenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Q uis comes utilior, si clade, & peste sub illa
S æuitiam damnare, & honestam afferre liceret
C onsilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
C um quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
V ere locuturi fatum pendebat amici?
I lle igitur nunquam direxit brachia contra
T orrentem: nec ciuis erat, qui libera posset
V erba animi proferre, & uitam impendere uero.
S ic multas hyemes, atque octogesima uidit
S olstitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
P roximus eiusdem properabat Acilius æui
C um iuuene indigno, quẽ mors tam sæua maneret,
E t domini gladijs iam destinata. sed olim
P rodigio par est in nobilitate senectus:
V nde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
P rofuit ergo nihil misero, quòd comminus ursos
F igebat numidas albana nudus arena
V enator. quis enim iam non intelligat artes
P atritias? quis priscum illud miretur acumen
B rute tuum? facile est barbato imponere regi.
N ec melior uultu quamuis ignobilis ibat
R ubrius, offensæ ueteris reus, atq; tacendæ.

E t tamen improbior Satyram scribente cinædo.
M ontani quoq; uenter adest abdomine tardus,
E t matutino sudans Crispinus amomo,
Q uantum uix redolent duo funera: sæuior illo
P ompeius tenui iugulos aperire susurro,
E t qui uulturibus seruabat uiscera dacis
F uscus marmorea meditatus prælia uilla:
E t cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Q ui nunquam uisæ flagrabat amore puellæ,
G rande, & conspicuũ, nostro quoq; tempore, mõstrũ,
C æcus, adulator, dirus'q; à ponte satelles,
D ignus aricinos qui mendicaret ad axes,
B landaq; deuexæ iactaret basia rhedæ.
N emo magis rombum stupuit: nam plurima dixit
I n leuum conuersus. at illi dextra iacebat
B ellua. sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
E t pægma, & pueros inde ad uelaria raptos.
N on cedit Veiento, sed ut fanaticus œstro
P ercussus Bellona tuo diuinat, & Ingens
O men habes, inquit, magni, clari'q; triumphi:
R egem aliquem capies, aut de temone britano
E xcidet Aruiragus. peregrina est bellua. cernis
E rectas in terga sudes? hoc defuit unum
F abricio, patriam ut rombi memoraret, & annos.
Q uid nam igitur censes, conciditur? absit ab illo
D edecus hoc, Montanus ait: testa alta paretur,
Q uæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
D ebetur magnus patinæ, subitus'q; Prometheus.
A rgillam, atq; rotam citius properate: sed ex hoc
T empore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.

Vicit digna uiro ſententia. nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem, noctés'q; Neronis
Iam medias, aliam'q; famem, cum pulmo falerno
Arderet. nulli maior fuit uſus edendi
Tempeſtate mea. circæis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, rutupinó ue edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu.
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo proceres exire iubentur
Conſilio, quos albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid, toruis'q; Sicambris
Dicturus, tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſæuitiæ, claras quibus abſtulit urbi
Illuſtres'q; animas impune, & uindice nullo.
Sed perijt, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat. hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA QVINTA.

S I te propoſiti nõ dũ pudet, atq; eadẽ eſt mẽs,
Vt bona ſumma putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet:
Quamuis iurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil noui frugalius. hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo,
Nulla crepido uacat? nuſquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames? cum poſſis honeſtius illic

E t tremere, & sordes farris mordere canini?
P rimo fige loco, quod tu discumbere iussus
M ercedem solidam ueterum capis officiorum,
F ructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
E t quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos post
S i libuit menses neglectum adhibere clientem,
T ertia ne uacuo cessaret culcitra lecto,
V nà simus, ait, uotorum summa, quid ultra
Q uæris? habet Trebius propter quod rũpere somnum
D ebeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
T ota salutatrix iam turba peregerit orbem
S yderibus dubijs, aut illo tempore, quo se
F rigida circumagunt pigri sarraca bootæ.
Q ualis cœna tamen? uinum quod succida nolit
L ana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
I urgia proludunt, sed mox & pocula torques
S aucius, & rubra deterges uulnera mappa,
I nter uos quoties, libertorumq; cohortem
P ugna saguntina feruet commissa lagena.
I pse capillato diffusum consule potat,
C alcatamq; tenet bellis socialibus uuam,
C ardiaco nunquam cyathum missurus amico,
C ras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
S etinis, cuius patriam, titulumq; senectus
D eleuit multa ueteris fuligine testæ,
Q uale coronati Thrasea, Heluidiusq; bibebant
B rutorum, & Cassi natalibus. ipse capaces
H eliadum crustas, & inæquales beryllos
V irro tenet phialas: tibi non committitur aurum:
V el, siquando datur, custos affixus ibidem,

Qui numeret gemmas, unguesq́; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere zelotypi iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura uitro
Si stomachus domini feruet uinoq́;, ciboq́;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar.
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ ueheris dum per monimenta latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, tu Getûlum Ganymedem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest calde, gelidæq́; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq́; aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxime quæq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frustra farinæ.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum.
Sed tener, & niueus, molliq; siligine factus

Seruatur

Seruatur domino. dextram cohibere memento.
Salua sit artocopi reuerentia. finge tamen te
Improbulum. superest illic, qui ponere cogat.
Vix tu consuetis audax conuiua canistris
Impleri, panisq; tui nouisse colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
Coniuge, per montem aduersum, gelidasq; cucurri
Aesquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
Iuppiter, & multo stillaret penula nimbo.
Aspice, quàm longo distendat pectore lancem,
Quæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa
Asparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
Cum uenit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cœna patella.
Ipse uenafrano piscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam. illud enim uestris datur alueolis, quod
Canna micipsarum prora subuexit acuta,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quòd tutos etiam facit à serpentibus atris.
Mulus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Tauromenitanæ rupes, quando omne peractum est
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
Retibus assiduis penitus scrutante Macello
Proxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia: sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
Virroni murena datur, quæ maxima uenit
Gurgite de siculo. nam dum se continet auster,

Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
À Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri. nanq; & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria. solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter. hoc face, & esto,
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper. post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum, Aledius inquit,
Ò Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, nequa indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia. nec minimo sané discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris,, siquid tentaueris unquam
Hiscere, tanquã habeas tria nomina, quãdo propinat
Virro tibi, sumitq; tuis contacta labellis
Pocula. quis uestrum temerarius usqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima sunt, quæ

N on audent homines pertusa dicere laena.
Quadringenta tibi siquis Deus, aut similis dis
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus? ô nummi uobis hunc praestat honorem,
Vos estis fratres. dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit aeneas, nec filia dulcior illo.
Iucundum, & carum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat. simul ipse loquaci
Gaudebit nido: uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimas'q; nuces, assem'q; rogatum
Ad mensam, quoties parasitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, sed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus phaeacum autumnus habebat,
Credere quae possis surrepta sororibus aphris.
Tu scabie fruère mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuens'q; flagelli,
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensae Virronem parcere credas.
Hoc agit, ut doleas. nam quae comoedia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, presso'q; diu stridère molari.

T u tibi liber homo, & regis conuiua uideris:
C aptum te nidore suæ putat ille culinæ.
N ec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
B is ferat, hetruscum puero si contigit aurum?
V el nodus tantum, & signum de paupere loro?
S pes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
S emesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
A d nos iam ueniet minor altilis: inde parato,
I ntactoq; omnes, & stricto pane tacetis.
I lle sapit, qui te sic utitur: omnia ferre
S i potes, & debes: pulsandum uertice raso
P ræbebis quandoq; caput, nec dura timebis
F lagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

c Redo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelũca domos, ignemq;, laremq;,
E t pecus, & domnos communi clauderet umbra,
S yluestrem montana torum cum sterneret uxor
F rondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
P ellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
T urbauit nitidos extinctus passer ocellos,
S ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
E t sæpe horridior glandem ructante marito.
Q uippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
V iuebant homines, qui rupto robore nati,
C ompositiq; luto nullos habuere parentes.
M ulta pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
A ut aliqua extiterant & sub Ioue, sed Ioue nondũ

Barbato, non dum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre sorores.
Antiquum, & uetus est, alienum Posthume lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras: iamq; à tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras; uxorem Posthume ducis?
Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ, caligantesq; fenestræ?
Cum tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Non ne putas melius, quòd tecum pusio dormit?
Pusio: qui noctu non litigat, exigit à te
Nulla iacens illic munuscula: nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
Sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mullorumq; iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini.
Quid? quod & antiquis uxor de moribus ulli

Quæritur? ò medici mediam pertundite uenam.
Delicias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula. necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir sufficit: ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter, & Mars.
Porticibus'ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quod'q; inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Batillo
Tuccia uesicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, subitum, & miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
Et uacuo, clauso'q; sonant fora sola theatro,
Atque à plebeis longe Megalesia: tristes
Personam, thyrsum'q; tenent, & subligar Acci
Vrbicus exodio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës. hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula. sunt, quæ
Chrysogonum cantare uetent. Hispulla tragœdo
Gaudet: an expectas, ut Quintilianus ametur?

Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; choraules.
Longa per angustos figamus pulpita uicos.
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi Lentule conopeo.
Nobilis Euryalum murmillonem exprimat infans.
Nupta senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosaq; mœnia Lagi,
Prodigia, & mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque sororis
Nil patriæ indulsit: plorantesq; improba natos,
Vtq; magis stupeas, ludos, Paridemq; reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset paruula cunis,
Contempsit pelagus, famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateq; sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare. iusta pericli
Si ratio est, & honesta: timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
Fortē animum præstant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim.
Tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aër.
Quæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritum
Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid uidit, propter quod Ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur

Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, medijsq; in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli.
Sed gladiator erat: facit hoc illos hyacinthos.
Hoc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa sorori,
Atque uiro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Respice riuales diuorum. Claudius, audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cum senserat uxor:
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una:
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cællam uacuam, atque suam. tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditq; tuum generose Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit.
Mox, lenone suas iam dimittente puellas,
Tristis abit: sed, quod potuit, tamen ultima cællam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ:
Et lassata uiris, non dum satiata recessit:
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ,
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
Priuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant.
Optima sed quare Cesennia teste marito?

B is quingenta dedit. tanti uocat ille pudicam:
N ec Veneris pharetris macer est, aut lampade feruet.
I nde faces ardent, ueniunt à dote sagittæ.
L ibertas emitur. coràm licet innuat, atque
R escribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
C ur desyderio Bibulæ Sertorius ardet?
S i uerum excutias, facies, non uxor amatur.
T res rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
F iant obscuri dentes, oculiq; minores:
C ollige sarcinulas dicet libertus, & exi,
I am grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
O cyus, & propera, sicco uenit altera naso.
I nterea calet, & regnat, poscitq; maritum
P astores, & ouem canusinam, ulmosq; falernas
Q uantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Q uodq; domi non est, & habet uicinus, ematur.
M ense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
C lausus, & armatis obstat casa candida nautis,
G randia tolluntur crystallina, maxima rursus
M yrrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices
I n digito factus pretiosior: hunc dedit olim
B arbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
O bseruant ubi festa mero pede sabbata reges,
E t uetus indulget senibus clementia porcis.
N ullá ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
S it formosa, decens, diues, fœcunda, uetustos
P orticibus disponat auos, intactior omni
C rinibus effusis bellum dirimente sabina,
R ara auis in terris, nigroq; simillima cygno.
Q uis feret uxorem, cui constant omnia? malo,

Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæàn, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat, sed Pæàn contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atque eadem scrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quàm mellis habet. quis deditus autem
Vsque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quòd se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de thusca græcula facta est?
De Submonensi mera Cecropis, omnia græce:
Cum sit turpe magis nostris nescire latine.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt græce. dones tamen ista puellis,
Túne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce? non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud
Ζωὴ, καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis,
Vteris in turba. quod enim non excitat inguen

V ox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamen oẽs
S ubsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Q uanquam & Carpophoro, facies tua cóputat annos.
S i tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
N on es amaturus, ducendi nulla uidetur
C ausa, nec est quare cœnam, & mustacia perdas
L abente officio, crudis donanda, nec illud,
Q uod prima pro nocte datur, cum lance beata
D acicus, & scripto radiat germanicus auro.
S i tibi simplicitas uxoria, deditus uni
E st animus, submitte caput ceruice parata
F erre iugum. nullam inuenies, quæ parcat amanti.
A rdeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
E t spolijs. igitur longe minus utilis illi
V xor, quisquis erit bonus, optandusq; maritus.
N il unquam inuita donabis coniuge. uendes
H ac obstante nihil. nihil, hæc si nolit, emetur.
H æc dabit affectus, ille excludetur amicus
I am senior, cuius barbam tua ianua uidit.
T estandi cum sit lenonibus, atque lanistis
L ibertas, & iuris idem contingat arenæ:
N on unus tibi riualis dictabitur hæres.
P one crucem seruo: meruit quo crimine seruus
S upplicium? quis testis adest? quis detulit? audi.
N ulla unquam de morte hominis cunctatio lóga est.
O` demens, ita seruus homo est? nil fecerit. esto.
H oc uolo: sic iubeo: sit pro ratione uoluntas.
I mperat ergo uiro. sed mox hæc regna relinquit,
P ermutatq; domos, & flammea conterit: inde
A duolat, & spreti repetit uestigia lecti.

Ornatas pauloante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
Sic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna ſepulchri.
Deſperanda tibi ſalua concordia ſocru.
Illa docet ſpolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet miſſis à corruptore tabellis
Nil rude, nil ſimplex reſcribere: decipit illa
Cuſtodes, aut ære domat: tunc corpore ſano
Aduocat Archigenen, oneroſaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & ſecretus adulter,
Impatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honeſtos,
Aut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem
Mouerit. accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſæ per ſe, formantq; libellos,
Principium, atque locos Celſo dictare paratæ
Endromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis neſcit, aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat aſſiduis ſudibus, ſcutoq; laceſſit,
Atque omnes implet numeros digniſſima prorſus
Florali matrona tuba, niſi ſiquid in illo
Pectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à ſexu? uires amat: hæc tamen ipſa
Vir nollet fieri: nam quantula noſtra uoluptas?
Quale decus rerum, ſi coniugis auctio fiat
Balteus, & manicæ, & criſtæ, crurisq; ſiniſtri

Dimidium tegmen, uel si diuersa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella.
Hæc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
Delicias, & panniculus bombicinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro:
Et ride, scaphium positis cum sumitur armis.
Dicite uos neptes Lepidi, cæci'ue Metelli,
Gurgitis aut Fabij, quæ Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet minimum dormitur in illo.
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lachrymis, semper'q; paratis
In statione sua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo. tu credis amorem,
Tu tibi tunc eruca places, fletum'q; labellis
Exorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi Zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.
Sed iacet in serui complexibus, aut equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus. dic ipsa. olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem
Indulgere mihi. clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum: nihil est audacius illis
Deprehensis: iram, atque animos à crimine sumunt.
Vnde hæc monstra tamen, uel quo de fonte requiris?

Præstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam: nec uitijs contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, & stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala. sæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos
Et Sybaris colles: hinc & Rhodos, & Miletos,
Atque coronatum, & petulans, madidumq; Tarentū.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina, nescit.
Grandia quæ medijs iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quod dicat notæ Collacia Mauræ.
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis siphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

Mænádes.ò quantus tunc illis mentibus ardor
C oncubitus,quæ uox ſaltante libidine,quantus
I lle meri ueteris per crura madentia torrens.
L enonum ancillas poſita Laufella corona
P rouocat,& tollit pendentis præmia coxæ.
I pſa Medullinæ frictum criſſantis adorat.
P almam inter dominas uirtus natalibus æquat.
N il tibi per ludum ſimulabitur:omnia fient
A d uerum,quibus incendi iam frigidus æuo
L aomedontiades,& Neſtoris hernia poſſit.
T unc prurigo moræ impatiēs,tum fœmina ſimplex,
E t pariter toto repetitur clamor ab antro.
I am fas eſt,admitte uiros,dormitat adulter.
I lla iubet ſumpto iuuenem properare cucullo.
S i nihil eſt,ſeruis incurritur abſtuleris ſpem
S eruorum,ueniet conductus aquarius. hic ſi
Q uæritur,& deſunt homines,mora nulla per ipſam,
Q uo minus impoſito clunem ſummittat Aſello.
A tque utinam ritus ueteres,& publica ſaltem
H is intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
N ouerunt Mauri,atque Indi, quæ pſaltria penem
M aiorem,quàm ſint duo Cæſaris anticatones,
I lluc,teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
I ntulerit,ubi uelari pictura iubetur,
Q uæcunq; alterius ſexus imitata figuram eſt.
E t quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
S impuuium ridere Numæ,nigrumq́; catinum,
E t uaticano fragiles de monte patellas
A uſus erat?ſed nunc ad quas non Clodius aras
A udio quid ueteres olim moneatis amici.

P one ſeram.cohibe. ſed quis cuſtodiet ipſos
C uſtodes? cauta eſt,& ab illis incipit uxor.
I amq; eadem ſummis pariter,minimiſq; libido.
N ec melior,pedibus ſilicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum uehitur ceruice ſyrorum.
V t ſpectet ludos,conducit Ogulnia ueſtem,
C onducit comites,ſellam,ceruical,amicas,
N utricem,& flauam,cui det mandata,puellam.
H æc tamen,argenti ſupereſt quodcunq; paterni,
L euibus athletis ac uaſa nouiſſima donat.
M ultis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
P aupertatis habet,nec ſe metitur ad illum,
Quem dedit hæc,poſuitq; modum.tamẽ,utile quid ſit,
P roſpiciunt aliquando uiri,frigusq;,famemq;.
F ormica tandem quidam expauere magiſtra.
P rodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum:
A t uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
N ummus,& è pleno ſemper tollatur aceruo,
N onnunquam reputant quanti ſibi gaudia conſtent.
S unt quas eunuchi imbelles,ac mollia ſemper
O ſcula delectent,& deſperatio barbæ,
E t quòd abortiuo non eſt opus.illa uoluptas
S umma tamen,quòd iam calida & matura iuuenta
I nguina traduntur medicis,iam pectine nigro.
E rgo expectatos,ac iuſſos creſcere primum
T eſticulos,poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
T onſoris damno tantum rapit Heliodorus.
C onſpicuus longe,cunctiſq; notabilis intrat
B alnea,nec dubiæ cuſtodem uitis,& horti
P rouocat à domina factus ſpado.dormiat ille

Cum

C um domina, sed tu iam durum Posthume, iamq;
T ondendum eunucho Bromium committere noli,
S i gaudet cantu, nullius fibula durat
V ocem uendentis prætoribus, organa semper
I n manibus, densi radiant testudine tota
S ardonyces, crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operã dedit, hunc tenet, hoc se
S olatur, gratoq; indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
C um farre, & uino Ianum, Vestamq; rogabat,
A n capitolinam deberet Pollio quercum
S perare, & fidibus promittere quid faceret plus
A egrotante uiro? medicis quid tristibus erga
F iliolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
P ro cithara uelare caput, dictataq; uerba
P rotulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
D ic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuûm,
R espondes his Iane pater? magna otia cœli.
N on est (ut uideo) non est, quid agatur apud uos.
H æc de comœdis te consulit, illa tragœdum
C ommendare uolet, uaricosus fiet aruspex.
S ed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
A udax, & cœtus possit quàm ferre uirorum.
C umq; paludatis ducibus præsente marito
I psa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
H æc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
E t pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
D icet quis uiduam prægnantem fecerit, & quo
M ense, quibus uerbis concumbat quæq;, modis quot.

I nstantem regi Armenio, Parthoq; cometem
P rima uidet. famam, rumoresq; illa recentes
E xcipit ad portas, quosdam facit ipse Niphatem
I n populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
D iluuio: nutare urbes, subsidere terras,
Q uocunq; in triuio, cuicunq; est obuia narrat.
N ec tamen id uitium magis intolerabile, quàm quòd
V icinos humiles rapere, & concidere loris
E xorata solet. nam si latratibus alti
R umpuntur somni, fustes huc ocyus, inquit,
A fferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
D einde canem. grauis occursu, teterrima uultu
B alnea nocte subit, conchas, & castra moueri
N octe iubet, magno gaudet sudare tumultu,
C um lassata graui ceciderunt brachia massa,
C allidus & cristæ digitos impressit Aliptes,
A c summum dominæ femur exclamare coegit.
C onuiuæ miseri interea, somnoq;, fameq;
V rgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
O enophorum sitiens, plena quod tenditur urna
A d motum pedibus, de quo sextarius alter
D ucitur ante cibum rabidam facturus orexim,
D um redit, & terram luto ferit intestino.
M armoribus riui properant, aut lata falerno
P eluis olet. nam sic tanquam alta in dolia longus
D eciderit serpens, bibit, & uomit. ergo maritus
N auseat, atque oculis bilem substringit opertis.
I lla tamen grauior, quæ, cum discumbere cœpit,
L audat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ,
C ommittit uates, & comparat inde Maronem,

Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier. uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas
Pulsari. iam nemo tubas, atq; æra fatiget.
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit, & facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris & non intelligat. odi
Hanc ego, quæ repetit, uoluit'q; Palæmones artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotos'q; mihi tenet antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, Solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit Elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute. quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
Emitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.

T andem aperit uultum, & tectoria prima reponit.
I ncipit agnosci, atque illo lacte fouetur,
P ropter quod secum comites educit asellas,
E xul hyperboreum si dimittatur ad axem.
S ed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
T ot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
A ccipit, & madidæ: facies dicetur, an ulcus?
E st operæpretium penitus cognoscere, toto
Quid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
A uersus iacuit, perijt libraria, ponunt
C osmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
D icitur, & pœnas alieni pendere somni
C ogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
H ic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
V erberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
A ut latum pictæ uestis consyderat aurum,
E t cædens longi relegit transacta diurni,
E t cædit, donec lassis cædentibus, exi
I ntonat horrendum iam cognitione peracta
P rofectura domo sicula non mitior aula.
N am si constituit, solitoq; decentius optat
O rnari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
A ut apud Isiacæ potius sacraria lenæ:
C omponit crinem laceratis ipsa capillis
N uda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
A ltior hic quare cincinnus? taurea punit
C ontinuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
S i tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
E xtendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.

E st in consilio matrona, admotaq; lanis
E merita quae cessat acu. sententia prima
H uius erit. post hanc aetate, atque arte minores
C ensebunt, tanquam famae discrimen agatur,
A ut animae: tanti est quaerendi cura decoris.
T ot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
A edificat caput. Andromáchen à fronte uidebis:
P ost minor est. aliam credas, cedò: si breue parui
S ortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
V irgine pygmaea nullis adiuta cothurnis,
E t leuis erecta consurgit ad oscula planta.
N ulla uiri cura interea, nec mentio fiet
D amnorum, uiuit tanquam uicina marito,
H oc solo proprior, quòd amicos coniugis odit,
E t seruos grauis est rationibus ecce furentis
B ellonae, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
S emiuir obscoeno facies reuerenda minori,
M ollia qui rupta secuit genitalia testa,
I am pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
P lebeia, & phrygia uestitur bucca Tiara.
G rande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
A duentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
E t xemrampelinas ueteres donauerit ipsi,
V t quicquid subiti, & magni discriminis instat,
I n tunicas eat, & totum semel expiet annum.
H ybernum fracta glacie descendet in amnem,
T er matutino tyberi mergetur, & ipsis
V orticibus timidum caput abluet: inde superbi
T otum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
E repet genibus si candida iusserit Ió,

I bit ad Aegypti finem, calidas'q; petitas
A` Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
I sidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
C redit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
E n animam, & mentem, cum qua dij nocte loquũtur.
E rgo hic præcipuum, summum'q; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, et grege caluo
P langentis populi currit derisor Anubis.
I lle petit ueniam, quoties non abstinet uxor
C oncubitu, sacris, obseruandis'q; diebus,
M agnaq; debetur uiolato pœna caduceo.
E t mouisse caput uisa est argentea serpens.
I llius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
V t ueniam culpæ non abnuat ansere magno
S cilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
C um dedit ille locum cophino, fœno'q; relicto,
A rcanam iudæa tremens mendicat in aurem
I nterpres legum Solymarum, & magna sacerdos
A rboris, ac summi fida internuntia cœli.
I mplet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacunq; uoles, iudæi somnia uendunt.
S pondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
T estamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
T ractato, Armenius, uel Comagenus aruspex,
P ectora pullorum rimatur, & exta catelli,
I nterdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
C haldæis sed maior erit fiducia. quicquid
D ixerit astrologus, credent à fonte relatum
H ammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
E t genus humanum damnat caligo futuri.

Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq́; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,
Læuaq; ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit.
Sed qui penè perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruiſſe Seripho,
Conſulit ictericæ lento de funere matris.
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos, an ſit uicturus adulter
Poſt ipſam. quid enim maius dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat quid ſydus triſte minetur
Saturni, quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia ſuccina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum conſulit, & iam
Conſulitur, quæ caſtra uiro, patriamq́; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit, ſpacium luſtrabit utrunq;
Metarum, et ſortes ducet, frontemq́;, manumq́;
Præbebit uati crebrum popyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit aſtrorum, mundiq́; peritus.

Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum,
Consulit ante phalas, dephinorumq; columnas,
An saga uendenti nubat caupone relicto.
Haec tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quae steriles facit, atq; homines in uentre necandos
Conducit. gaude infelix, atque ipse bibendum
Porrige quicquid erit. nam si distendere uellet,
Et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater, mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
Transeo suppositos, & gaudia, uotaq; saepe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos. stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus. hos fouet omnes,
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat. hos amat, his se
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et solea pulsare nates quòd desipis, inde est:
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli

I nfudit. quæ non faciet, quod Principis uxor?
A rdebant cuncta, & fracta compage ruebant,
N on aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
I nsanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
B oletus siquidem unius præcordia pressit
I lle senis, tremulumq́; caput descendere iussit
I n cœlum, & longam manantia labra saliuam.
H æc poscit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet,
H æc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
T anti partus equæ, quanti una uenefica constat.
O derunt natos de pellice. nemo repugnet,
N emo uetet: iam iam priuignum occidere fas est.
V os ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
C ustodite animas, & nulli credite mensæ.
L iuida materno feruent adipata ueneno.
M ordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Q uæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
F ingimus hæc. altum satyra sumente cothurnum,
S cilicet & finem egressi, legemq́; priorum,
G rande sophocleo carmen bacchamur hiatu
M ontibus ignotum rutulis, cœloq́; latino.
N os utinam uani. sed clamat Pontia, feci,
C onfiteor, puerisq́; meis aconita paraui,
Q uæ deprehensa patent. facinus tamen ipsa peregi.
T u'ne duos una sæuissima uipera cœna?
T u'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
C redamus tragicis quicquid de Colchide torua
D icitur, & Progne. nil contra conor, & illæ
G randia monstra suis audebant temporibus, sed
N on propter nummos. minor admiratio summis

D ebetur monstris, quoties facit ira nocentem
H unc sexum: & rabie iecur incendente feruntur
P ræcipites. ut saxa iugis abrupta, quibus mons
S ubtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
I llam nõ tulerim, quæ computat, & scelus ingens
S ana facit. spectant subeuntem fata mariti
A lcestim, & similis si permutatio detur
M orte uiri, cupiant animam seruare catellæ.
O ccurrent multæ tibi Belides, atque Eriphyle,
M ane Clytemnestrã nullus non uicus habebit.
H oc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
I nsulsam, & fatuam læua, dextraq; tenebat.
A t nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
S ed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
P ontica ter uicti cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

T spes, & ratio studiorũ in Cæsare tantum.
e Solus enim tristes hac tempestate camœnas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poetæ
B alneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
T entarent, nec fœdum alij, nec turpe putarent
P ræcones fieri, cum desertis Aganippes
V allibus, exuriens migraret in atria Clió.
N am si pieria quadrans tibi nullus in arca
O stendatur, ames nomen, uictumq; Macheræ,
E t uendas potius, commissa quod auctio uendit
S tantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
H alcyonem, Bacchi Thebas, & Teréa Fausti.
H oc satius, quàm si dicas sub iudice uidi.

Quod non uidisti faciat equites Asiani
Quanquam, et Cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo:
Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunq; canoris
Eloquium uocale modis, laurumq; momordit.
Hoc agite ò iuuenes circunspicit, & stimulat uos,
Materiamq; sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur: lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componit, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cælla,
Vt dignus uenias ederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior. didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos:
Vt pueri Iunonis auem. sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq;, suamq;
Terpsichóren odit facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit uersus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos. at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonis commodat ædes,
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedentes

O rdinis, & magnas comitum disponere uoces.
N emo dabit regum, quanti subsellia constent,
E t quae conducto pendent Anabathra tigillo,
Quaéq; reportandis posita est orchestra cathedris.
N os tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
D ucimus, & littus tenui uersamus aratro.
N am si discedas, laqueo tenet ambitiosi
C onsuetudo mali, tenet insanabile multos
S cribendi cacoëthes, & aegro in corde senescit.
S ed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
C ommuni feriat carmen triuiale moneta,
H unc, qualem nequeo mostrare, & sentio tantum
A nxietate carens, animus facit omnis acerbi
I mpatiens, cupidus syluarum, aptusq; bibendis
F ontibus Aonidum. neq; enim cantare sub antro
P ierio, thyrsum'ue potest contingere sana
P aupertas, atque aeris inops, quo nocte, dieq;
C orpus eget. satur est, cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
V exant, & dominis Cyrrhae, Nysaeq; feruntur
P ectora nostra duas non admittentia curas?
M agnae mentis opus, nec de lodice paranda
A ttonitae, currus, & equos, faciesq; deorum
A spicere, & qualis Rutulum confundat erinnys.
N am si Virgilio puer, & tolerabile desit
H ospitium, caderent omnes à crinibus hydri,
S urda nihil gemeret graue bucina. poscimus, ut sit
N on minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
C uius & albiolos, & lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domitum. constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Serrano, tenuiq; salino.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur. sed cum fregit subsellia uersu:
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas.
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, et uinum toto nescire decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores. petit hic plus temporis, atque olei plus.
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc, cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedère duces. surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, et uas
Pelamydum, aut ueteres Afrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagœnæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, et melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadrijuges in uestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
Tongilli, magno cum Rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuentus longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.

Spondet enim tyrio stlataria purpura filo,
Et tamen hoc ipsis est utile. purpura uendit
Causidicum, uendunt amethistina. conuenit illis
Et strepitu, & facie maioris uiuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atque ideo pluris, quàm Cossus, agebat,
Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula causidicorum
Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ò ferrea pectora Vecti,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stãs
Proferet, atque eadem cantabit uersibus ijsdem.
Occidit miseros Crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit causæ genus, atque ubi summa
Quæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ,
Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
Nil salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
À Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus

C ircumagat madidas à tempestate cohortes.
Quantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do:
V t toties illum pater audiat. ast alij sex,
E t plures uno conclamant ore sophistæ,
E t ueras agitant lites raptore relicto,
F usa uenena silent, malus, ingratus'q; maritus,
E t quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
E rgo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
C onsilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
A d pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
S ummula ne pereat, qua uilis tessera uenit
F rumenti. quippe hæc merces lautissima. tenta
C hrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
L autorum pueros artem scindens Theodori,
B alnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
G estetur dominus quoties pluit, an' ne serenum
E xpectet? spargat'q; luto iumenta recenti?
H ic potius. nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
P arte alia longis Numidarum fulta columnis
S urgat, & algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
C omponit, ueniet qui pulmentaria condit.
H os inter sumptus sextertia Quintiliano
V t multum duo sufficient. res nulla minoris
C onstabit patri, quàm filius. unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
F atorum transi, felix, & pulcher, & acer,
F elix, & sapiens, & nobilis, & generosus
A ppositam nigræ Lunam subtexit alutæ,
F elix, orator quoq; maximus, & iaculator:

Et si

Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna uolet, fies de rhetore consul.
Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud, quã
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, sterilis'q; cathédræ,
Sicut Trasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, & hunc inopem uidistis Athenæ
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Di maiorum umbris tenuem, & sine pondere terrã,
Spirantes'q; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus. & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæq; iuuentus,
Ruffum, qui toties Ciceronem allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, docti'q; Palæmonis affert,
Quantum grãmaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quàm rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi cæde Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quàm
Institor hybernæ tegetis, niuei'q; cadurci,
Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat.

Qui docet obliquo lanam deducere ferro?
D ummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
F laccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
R ara tamen merces, quæ cognitione tribuni
N on egeat. sed uos sæuas imponite leges,
V t præceptori uerborum regula constet,
V t legat historias, authores nouerit omnes
T anquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
D um petit, aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
N utricem Anchisæ, nomen, patriamq; nouercæ
A rchemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
E xigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
V t siquis cera uultum facit, exigite, ut sit
E t pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
N e faciant uicibus. non est leue tot puerorum
O bseruare manus, oculosq; in fine trementes.
H æc, inquit, cures, & cum se uerterit annus,
A ccipe, uictori populus quod postulat aurum.

SATYRA OCTAVA.

Temmata qd faciunt? qd prodest Põtice lõgo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorũ? & stantes in curribus Aemilianos?
E t Curios iam dimidios? nasumq; minorem
C oruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
F umosos equitum cum dictatore magistros,
S i coràm Lepidis male uiuitur? effigies quò

Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Ante numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
Cur allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus catinensi pumice lumbum
Squalentes traducit auos? emptor'q; ueneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undiq; ceræ
Atria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te consule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæ'q; tenex factis, dictis'q; mereris,
Agnosco procerem, salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunq; alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet, populus quod clamat Osiri
Inuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
Aethiopem cygnum, paruam, extortam'q; puellam,
Europen, canibus pigris, scabie'q; uetusta
Leuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentius ergo caucbis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

P lancæ, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
F eceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
V t te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
N on quæ uentoso conducta sub aëre texit,
V os humiles, inquis, uulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis.
A st ego cecropides, uiuas, & originis huius
G audia longa feras, tamen ima plebe quiritem
F acundum inuenies. solet hic defendere causas
N obilis indocti. ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
H ic petit Euphratem iuuenis, domitiq; Bataui
C ustodes aquilas armis industrius, at tu
N il nisi cecropides, truncoq́; simillimus hermæ,
N ullo quippe alio uincis discrimine, quàm quòd
I lli marmoreum caput est, tua uiuit imago.
D ic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nempe uolúcrem
S ic laudamus equum, facili cui plurima palma
F eruet, & exultat rauco uictoria circo.
N obilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
C lara fuga ante alios, & primus in æquore puluis.
S ed uenale pecus corithæ, posteritas &
H irpini, si rara iugo uictoria sedit.
N il ibi maiorum respectus, gratia nulla
V mbrarum: dominos pretijs mutare iubentur
E xiguis, tritoq́; trahunt epiredia collo
S egnipedes, digniq́; molam uersare Nepotis.
E rgo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
Tradit, & inflatum, plenum'q; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna. sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas: miserum est aliorũ incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas desyderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ siquando citabere testis
Incertæ'q; rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modum'q;,
Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa uides regum uacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iusto
Et Capito, & tutor ruerint damnante senatu.
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circumspice pannis,
Iam'q; tace. furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modo uictis

P lena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
N ummorum, spartana chlamys, conchylia coa,
E t cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
P hidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
M ultus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
I nde Dolabella est, atq; hinc Antonius, inde
S acrilegus Verres. referebant nauibus altis
O culta spolia, & plures de pace triumphos.
N unc socijs iuga pauca boũ, & grex paruus equarũ,
E t pater armenti capto eripietur agello,
I psi deinde lares, si quod spectabile signum,
S i quis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
P ro summis, nam sunt hæc maxima despicias tu
F orsitan imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum
D espicias merito. quid enim resinata iuuentus,
C ruraq; totius facient tibi leuia gentis?
H orrida uitanda est Hispania, gallicus axis,
I llyricumq; latus, parce & messoribus illis,
Qui saturant urbem circo, scenæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
C um tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
C urandum in primis ne magna iniuria fiat
F ortibus, & miseris. tollas licet omne, quod usquã est
A uri, atq; argenti, scutum, gladiumq; relinques,
E t iacula, & galeam. spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui, non est sententia: uerum
C redite me uobis folium recitare Sibyllæ.
S i tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
V endit acerse comes, si nullum in coniuge crimen,
N ec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus, altaq; si te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipsumq́; Promethéa ponas:
De quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
Si frangi uirgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, clarámq; facem præferre pudendis.
Omne animi uitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit auus? statuámq; parentis
Ante triumphalem? quó? si nocturnus adulter
Tempora santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atq; ossa uolucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul,
Nocte quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis ordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq́; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophœnix udus amomo

C urrit, idumeæ syrophœnix incola portæ
H ospitis affectu dominum, regemq; salutat,
E t cum uenali Cyane succincta lagœna.
D efensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
H æc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
F ouisti errorem breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
I ndulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
T hermarum calices, inscriptaq; lintea uadit
M aturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis
A mnibus, & Rheno, atq; Istro præstare Neronem
S ecurum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
M itte, sed in magna legatum quære popina,
I nuenies aliquo cum percussore iacentem
P ermistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
I nter carnifices, & fabros sandapilarum,
E t resupinati cessantia tympana Galli,
A equa ubi libertas, communia pocula, lectus
N on alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
N empe in Lucanos, aut thusca ergastula mittas.
A t uos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
T urpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
V timur exemplis, ut non peiora supersint?
C onsumptis opibus uocem Damasippe locasti
S ippario, clamosum ageres ut phasma Cattulli.
L aureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
I udice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
I gnoscas populo. populi frons durior huius,

Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patriciorum,
P lanipedes audit Fabios, ridere poteſt, qui
M amercorum alapas, quanti ſua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
N ec dubitant Celſi prætoris uendere ludis.
F inge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid ſatius, mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſit
Z elotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?
R es haud mira tamen, citharœdo principe natus
N obilis, hæc ultra, quid erit niſi ludus? & illic
D edecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
N ec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina;
D amnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
N ec galea frontem abſcondit. mouet ecce tridentem
P oſtquam uibrata pendentia retia dextra
N equicquam effudit, nudum ad ſpectacula uultum
E rigit, et tota fugit agnoſcendus arena.
C redamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
P orrigat, & longo iactetur ſpira galero.
E rgo ignominiam grauiorem pertulit omni
V ulnere, cum Gracco iuſſus pugnare ſecutor,
L ibera ſi dentur populo ſuffragia: quis tam
P erditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
C uius ſupplicio non debuit una parari
S imia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
P ar Agamemnonidæ crimen, ſed cauſa facit rem
Diſſimilem. quippe ille deis authoribus ultor
P atris erat cæſi media inter pocula, ſed nec
E lectræ iugulo ſe polluit, aut Spartani
S anguine coniugij, nullis aconita propinquis

M iscuit, in scæna nunquam cantauit Orestes.
T roica non scripsit, quid enim Verginius armis
D ebuit ulcisci magis, aut cum uindice Galba?
Q uid Nero tam sæua, crudáq; tyrannide fecit?
H æc opera, atq; hæc sunt generosi principis artes
G audentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
P rostitui, graiæq; apium meruisse coronæ.
M aiorum effigies habeant insignia uocis:
A nte pedes domiti longum tu pone Thyestæ
S yrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
E t de marmoreo citharam suspende colosso.
Q uis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
I nueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
N octurna, & flammas domibus, templiúq; parastis,
V t Braccatorum pueri, Senonumq; minores,
A usi quod liceat tunica punire molesta.
S ed uigilat consul, uexillaq; uestra coercet.
H ic nouus arpinâs ignobilis, & modo Romæ
M unicipalis eques galeatum ponit ubiq;
P ræsidium attonitis, & in omni gente laborat.
T antum igitur muros intra toga contulit illi
N ominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
T hessaliæ campis Octauius abstulit udo
C ædibus assiduis gladio. sed Roma parentem
R oma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
A rpinâs alius Volscorum in monte solebat
P oscere mercedes alieno lassus aratro,
N odosum posthæc frangebat uertice uitem,
S i lentus pigra muniret castra dolabra.
H ic tamen & Cimbros, & summa pericula rerum

Excipit, & solus trepidantem protegit urbem
Atque ideo postq̃ ad Cimbros, stragemq́; uolabant
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeiæ fuerunt
Nomina, pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxilijs, atque omni plebe latina
Sufficiunt dijs infernis, terraéq; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
Proditæ laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum uirgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus. at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo, pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, uulcaniaq; arma capessas:
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeq́; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducas asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATYRA NONA.

Cire uelim quare toties mihi Neuole tristis
s Occurras fronte obducta, ceu marsya uictus.
Quid tibi cũ uultu, qualẽ deprẽsus habebat
R auola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
N os colaphum incutimus lambenti crustula seruo.
N on erat hac facie miserabilior Crepereius
P ollio, qui triplicem usuram præstare paratus
C ircuit, & fatuos non inuenit. unde repente
T ot rugæ? certe modico contentus agebas
V ernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
E t salibus uehemens intra pomeria natis.
O mnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
S ylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
P ræstabit calidi circumlita fascia uisci,
S ed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
T orret quarta dies, olimq; domestica febris?
D eprendas animi tormenta latentis in ægro
C orpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
I nde habitum facies. igitur flexisse uideris
P ropositum, & uitæ contrarius ire priori.
N uper enim (ut repeto) fanum Isidis, & Ganymedem
P acis, & aduectæ secreta palatia matris,
E t Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
N otior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo) atque ipsos etiam inclinare maritos.
V tile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
I nde operæpretium, pingues aliquando lacernas

M unimenta togæ duri, crassiq; coloris,
E t male percussas textoris pectine galli
A ccipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ.
F ata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Q uas sinus abscondit. nam si tibi sydera cessant,
N il faciet longi mensura incognita nerui,
Q uamuis te nudum spumanti Virro labello
V iderit, & blandæ assidue, densæq; tabellæ
S ollicitent. ἤθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Q uod tamen ulterius monstrum, quã mollis auarus?
H æc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
C omputat, & ceuet, ponatur calculus, adsint
C um tabula pueri, numera sestertia quinq;
O mnibus in rebus, numerentur deinde labores,
A n facile, & pronum est agere intra uiscera penem
L egitimum, atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
S eruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Q uàm dominum. sed tu sanè tener, & puerum te,
E t pulchrum, & dignum cyatho, cœloq; putabas.
V os humili asseclæ, uos indulgebitis unquam
C ultori, iam nec morbo donare parati?
E n cui tu uiridem umbellam, cui succina mittas
G randia, natalis quoties redit, aut madidum uer
I ncipit, & strata positus, longaq; cathedra
M unera fœmineis tractas secreta calendis.
D ic passer cui tot montes, tot prædia seruas
A ppula, tot miluos intra tua pascua lassos?
T e Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
S uspectumq; iugum Cumis, & Gaurus inanis.
N am quis plura linit uicturo dolia musto?

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? meliùs ne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis, & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis ait, sed pensio clamat
Posce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses.
Alter emendus erit, nanq; hic non sufficit, ambo
Pascendi, quid agam bruma spirante? quid, oro,
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
Et pedibus? durate, atq; expectate cicadas?
Verum ut dissimiles, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quòd, ni tibi deditus essem,
Deuotusq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat. tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris. testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti sonus, & dominæ uox.
Instabile, ac dirimi cœptum, & iam penè solutum
Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullum,
Quòd tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes
Argumenta uiri. foribus suspende coronas:
Iam pater es. dedimus quod famæ opponere possis.
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.

C ommoda prætera iunguntur multa caducis,
S i numerum, si tres impleuero, iusta doloris
N euole causa tui. contra tamen ille quid affert?
N egligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
H æc soli commissa tibi cælare memento,
E t tacitus nostras intra te fige querelas.
N am res mortifera est inimicus pumice leuis,
Q ui modo secretum commiserat, ardet, & odit
T anquam prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
F uste aperire caput, candelam apponere ualuis
N on dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
H is opibus nunquam cara est annona ueneni.
E rgo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O` Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
E sse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
E t canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
V ela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E` medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Q uod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
P roximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
F inxerunt pariter librarius, archimagiri
C arptores. quod enim dubitant componere crimen
I n dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
B althea? nec deerit qui te per compita quærat
N olentem, & miseram uinosus inebriet aurem.
I llos ergo roges quicquid paulo ante petebas
A` nobis. taceant illi, sed prodere malunt
A rcanum, quàm subrepti potare falerni,
P ro populo faciens quantum Laufella bibebat.
V iuendum recte cum propter plurima, tum his

Præcipue causis,ut linguas mancipiorum
Contemnas:nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic,qui liber non erit,illis,
Quorum animas & farre suo custodit,& ære.
Idcirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo,sed commune dedisti.
Nunc mihi quid suades post dãnum tẽporis,& spes
Deceptas? Festinat enim decurrere uelox
Flosculus angustæ,miseræq; breuissima uitæ
Portio.dum bibimus,dum serta,unguenta,puellas
Poscimus,obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida,nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus,& saluis his collibus.undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis,& nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput,altera maior
Spes superest,tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus,at mea Clothó,
Et Lachesis gaudent,si pascitur inguine uenter.
Ò parui,nostriq; lares,quos thure minuto,
Aut farre,et tenui soleo exornare corona.
Quando ego figam aliquid,quo sit mihi tuta senectus
À tegete,& baculo?uiginti millia fœnus
Pignoribus positis,argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet,& duo fortes
De grege mœsorum,qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus cælator,& alter,
Qui multas facies pingat cito.sufficient hæc.
Quando ego pauper ero,uotum miserabile,nec spes
His saltem.nam cum pro me fortuna rogatur,

Affigit ceras illa de naue petitas,
Quae siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA.

Omnibus in terris, quae sunt à Gadibus usq;
Auroram, & Gāgem, pauci dignoscere pñt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non poeniteat, uotiq; peracti?
Euertere domos totas optantibus ipsis
Dii faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia. multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus perijt, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperās patrimonia census,
Quanto delphinis balaena britanica maior.
Temporibus diris igitur, iussúq; Neronis
Longinum, & magnos Senecae praediuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet aedes
Tota cohors. rarus uenit in coenacula miles.
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit uacuus coràm latrone uiator.
Prima ferè uota, & cunctis notissima templis,
Diuitiae ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus. tunc illa time, cum pocula sumes

Gemmata,& lato setinum ardebit in auro.
Iam'ne igitur laudas,quòd de sapientibus alter
Ridebat,quoties à limine mouerat unum,
Protuleratq; pedem,flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus,quanquam non essent urbibus illis
Prætexta,& trabeæ,fasces,lectica,tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
Extantem,& medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis,& pictæ sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ,magnæq; coronæ,
Tantum orbem,quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus,& sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem,sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines,hinc præcedentia longi
Agminis officia,& niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis,quos sportula fecit amicos.
Tunc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum,cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros,& magna exempla daturos
Veruecum in patria,crassóq; sub aëre nasci.
Ridebat curas,nec non & gaudia uulgi,
Interdum & lachrymas,cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum,mediumq; ostenderet unguem.
Ergo superuacua,aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
P agina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit, & immeritis franguntur crura caballis.
I am strident ignes, iam follibus, atq; caminis
A rdet adoratum populo caput, & crepat ingens
S eianus, deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
P one domi Lauros, duc in capitolia magnum,
C retatumq; bouem, Seianus ducitur unco
S pectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
V ultus erat? nunquam, siquid mihi credis, amaui
H unc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
D elator? quibus indicijs? quo teste probauit?
N il horum, uerbosa, & grandis epistola uenit
À Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
T urba tremens? sequitur fortunam, ut semper, et odit
D amnatos. idem populus, si Nortia thusco
F auisset, si oppressa foret secura senectus
P rincipis, hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum. iam pridem, ex quo suffragia nulli
V endimus, effugit curas. nam qui dabat olim
I mperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
C ontinet, atq; duas tantum res anxius optat,
P ana, & Circenses. perituros audio multos.
N il dubium: magna est fornacula. pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
Quàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus. curramus præcipites, &,
D um iacet in ripa, calcamus Cæsaris hostem.

Sed uideant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica, quidni
Hæc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, et illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Quem sequitur custos angustæ uernula capsæ.
E loquio sed uterq; perit orator: utrunq;
L argus, & exundans leto dedit ingenij fons.
I ngenio manus est, & ceruix cæsa, nec unquam
S anguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
A ntoni gladios potuit contemnere, si sic
O mnia dixisset. ridenda poëmata malo,
Quàm te conspicuæ diuina Philippica famæ,
V olueris à prima quæ proxima. sæuus & illum
E xitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
T orrentem, & pleni moderantem frena theatri.
D ijs ille aduersis genitus, fatoq; sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligne lippus
A carbone, & forcipibus, gladiosq; parante
I ncude, & luteo uulcano ad rhetora misit.
B ellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
L orica, & fracta de casside buccula pendens,
E t curtum temone iugum, uictæq; triremis
A plustre, & summo tristis captiuus in arcu,
H umanis maiora bonis creduntur. ad hæc se
R omanus, graiusq;, ac barbarus induperator
E rexit. causas discriminis, atque laboris
I nde habuit. tanto maior famæ sitis est, quàm
V irtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
P ræmia si tollas? patriam tamen obruit olim
G loria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
H æsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
D iscutienda ualent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.

Expende Hannibalem, quot libras in duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Africa mauro
Perfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
Rursus ad Aethiopum populos, aliosq; Elephantos,
Additur imperijs Hispania, Pyrenæum
Transilit: opposuit natura alpemq;, niuemq;,
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit:
Actum, inquit, nihil est, ni pœno milite portas
Frangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum getûla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? ò gloria, uincitur idem
Nempe, et in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
Donec bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus. i demens, & sæuas curre per alpes,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus pelæo iuueni non sufficit orbis:
Aestuat infelix, angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho:
Cum tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
Suppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

Defecisse amnes, epotaq; flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sané, quòd non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis. deformem, et tetrum ante omnia uultũ,
Dissimilémq; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentésq; genas, & tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater Simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina: pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio: multum hic robustior illo:
Vna senum facies: cum uoce trementia labra,
Et iam leue caput, madidíq; infantia nasi:
Frangendus misero gingiua panis inermi:
Vsque adeo grauis uxori, natísq;, sibíq;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio, uel, si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et, quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

An'ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Canicies? quid, quòd merito suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine uiribus? aspice partis
Nunc dãnum alterius. nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus, sit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat uenisse puer, quot nunciet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola. circunsilit agmine facto
Morborum omne genus. quorum si nomina quæras:
Promptius expediã, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circunscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis: ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet: huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna. sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec uultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice sæuo

Hæredes uetat esse suos: bona tota feruntur
Ad phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod steterat: multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæq; sororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, & nigra ueste senescant.
Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
Distulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euersa, & flammis Asiam, ferroq; cadentem.

Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et truit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunq; hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes.
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
Seruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsque ad delicias uotorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atq; suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregij miseros, trepidosq; parentes

S emper habet rara est adeo concordia formæ,
A tque pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultumq; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia. nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atq; utero pariter, gibbóq; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina: fiet adulter
P ublicus, & pœnas metuet quascunq; mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ: mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius, quem non amat: eruet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellorophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

N ec Sthenebœa minus, quàm Cressa excanduit, & se
C oncussere ambæ. mulier sæuissima tunc est,
C um stimulos odio pudor admouet. elige, quidnam
S uadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
D estinat, optimus hic, & formosissimus idem
G entis patritiæ rapitur miser extinguendus
M essalinæ oculis. dudum sedet illa parato
F lammeolo, tyrius'q; palàm genialis in hortis
S ternitur, & ritu decies centena dabuntur
A ntiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
H æc tu secreta, & paucis commissa putabas:
N on nisi legitime uult nubere. quid placeat, dic.
N i parêre uelis, pereundum est ante lucernas:
S i scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
N ota urbi, & populo contingat principis aures.
D edecus ille domus sciet ultimus, interea tu
O bsequere imperio, si tanti est uita dierum
P aucorum, quicquid leuius, melius'q; putaris,
P ræbēda est gladio pulchra hæc, et candida ceruix.
N il ergo optabunt homines? si consilium uis,
P ermittes ipsis expendere numinibus, quid
C onueniat nobis, rebus'q; sit utile nostris.
N am pro iucundis aptissima quæq; dabunt dij.
C arior est illis homo, quàm sibi. nos animorum
I mpulsi, & cæca, magna'q; cupidine ducti
C oniugium petimus, partum'q; uxoris: at illis
N otum qui pueri, qualis'q; futura sit uxor.
V t tamen et poscas aliquid, uoueas'q; sacellis
E xta, & candiduli diuina tomacula porci,
O randum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spacium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis erumnas credat, sæuosq; labores,
Et uenere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare. semita certe
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

Atticus eximie si cœnat, lautus habetur:
Si Rutilus, demens: qd enim maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? oĩs
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porrò uides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
Et cito casurus iam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus. interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

E t quadringentis nummis condire guloſum
F ictile. ſic ueniunt ad miſcellanea ludi.
R efert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
L uxuria eſt: in Ventidio laudabile nomen
S umit, & à cenſu famam trahit. illum ego iure
D eſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas
O mnibus in Libya ſit montibus, hic tamen idem
I gnoret quantum ferrata diſtet ab arca
S acculus. è cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν,
F igendum, & memori tractandum pectore. ſiue
C oniugium quæras, uel ſacri in parte ſenatus
E ſſe uelis (nec enim loriam poſcit Achillis
T herſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
A ncipitem) ceu tu magno diſcrimine cauſam
P rotegere affectas: te conſule: dic tibi quis ſis,
O rator uehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
N oſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandaq; rebus
I n ſummis, minimis, etiam cum piſcis emetur,
N ec mulum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
I n loculis. quis enim te deficiente crumena,
E t creſcente gula manet exitus, ære paterno,
A c rebus merſis in uentrem, fœnoris, atque
A rgenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
T alibus à dominis poſt cuncta nouiſſimus exit
A nnulus, & digito mendicat Pollio nudo.
N on præmaturi cineres, nec funus acerbum
L uxuria, ſed morte magis metuenda ſenectus.
H i plerũque gradus, conducta pecunia Romæ,
E t coràm dominis conſumitur: inde ubi paulum
N eſcio quid ſupereſt, & pallet fœnoris author,

Qui uertere solum, Baias, & ad hostia currunt.
C edere namq; foro iam non tibi deterius, quàm
A esquilias à feruenti migrare suburra.
I lle dolor solus patriam fugientibus, illa
M œstitia est, caruisse anno circensibus uno.
S anguinis in facie non hæret gutta, morantur
P auci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
E xperiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
P ersice non præstem uita, nec moribus, & re,
S ed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
C oràm alijs dictem puero, sed in ore placentas.
N am cum sis conuiua mihi promissus, habebis
E uandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
H ospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum
A lter aquis, alter flammis ad sydera missus.
F ercula nunc audi nullis ornata macellis.
D e tyburtino ueniet pinguissimus agro
O edulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
N ec dum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis, & montani
A sparagi, posito quos legit uillica fuso.
G randia præterea, tortoq; calentia fœno
O ua adsunt ipsis cum matribus: & seruatæ
P arte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
S igninum, syriumq; pirum de corbibus ijsdem
A emula picenis, & odoris mala recentis,
N ec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
A utumnum, & crudi posuere pericula succi.
H æc olim nostri iam luxuriosa senatus
C œna fuit. Curius paruo quæ legerat horto

I pse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
S qualidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
S icci terga suis rara pendentia crate
M oris erat quondam festis seruare diebus,
E t natalitium cognatis ponere lardum,
A ccedente noua, siquam dabat hostia, carne.
C ognatorum aliquis, titulo ter consulis, atque
C astrorum imperijs, & dictatoris honore
F unctus, ad has epulas solito maturius ibat,
E rectum domito referens à monte ligonem.
C um tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
E t Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
C ensoris mores etiam collega timeret,
N emo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret.
C larum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
S ed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
V ile coronati caput ostendebat aselli,
A d quod lasciui ludebant ruris alumni.
T ales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
T unc rudis, & graias mirari nescius artes,
V rbibus euersis prædarum in parte reperta
M agnorum artificum frangebat pocula miles,
V t phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
R omuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
I mperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
A c nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
P endentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
A rgenti quod erat, solis fulgebat in armis.

Ponebant

P onebant igitur thusco farrata catino
O mnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
T emplorum quoq; maiestas præsentior, & uox
N octe ferè media, mediamq; audita per urbem
L ittore ab Oceani Gallis uenientibus, & dijs
O fficium uatis peragentibus, his monuit nos.
H anc rebus latijs curam præstare solebat
F ictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
I lla domi natas, nostráq; ex arbore mensas
T empora uiderunt: hos lignum stabat in usus,
A nnosam si forte nucem deiecerat Eurus.
A t nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
N il Rombus, nil Dama sapit: putere uidentur
V nguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
G rande ebur, & magno sublimis Pardus hiatu
D entibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
E t Mauri celeres, & mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
I am nimios, capitiq; graues. hinc surgit orexis,
H inc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
A nnulus in digito quòd ferreus. ergo superbum
C onuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
D espicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
E st eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
M ateria, quin ipsa manubria cultellorum
O ssea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
R ancidula, haud ideo peior gallina secatur.
S ed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
P ergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
S umine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,

Et ſcythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens,
Et Getûlus Orix, hebeti lautiſſima ferro
Cæditur, & tota ſonat ulmea cœna Suburra.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus aphræ
Nouit auis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus,
Non phryx, aut lycius, non à mangone petitus
Quiſquam erit, & magno, cum poſcis, poſce latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, erectiq; capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci.
Suſpirat longo non uiſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſyderat hœdos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura ueſtit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec uellendas iam præbuit alas,
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffuſa in montibus illis,
À quibus ipſe uenit, quorum ſub uertice luſit.
Namq; una, atq; eadem uini patria, atq; miniſtri.
Forſitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuq; probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ,
Irritamentum ueneris languentis, & acres
Diuitis urticæ. maior tamen iſta uoluptas
Alterius ſexus. magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur:

Non capit has nugas humilis domus. audiat ille
Testarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Qui lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
Namq; ibi Fortunæ ueniam damus. alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus. hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos.
Conditor iliádos cantabitur, atq; Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales uersus qua uoce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas, & uultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, & seruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
Interea megalesiacæ spectacula palmæ
Idæum solenne colunt, similisq; triumpho
Præda caballorum prætor sedet. ac mihi pace
Immensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
Hanc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis

Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq; togam. iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam. facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tædia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA.

Atali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
n Qua festus promissa deis animalia cæspes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, et aræ,
Spargendusq; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper, & incolumen sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube una, subitusq; antemnas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox

A ttonitus nullum conferri posse putaret
N aufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
T alia, tam grauiter, siquando poetica surgit
T empestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
E t miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
E iusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
E t quam uotiua testantur fana tabella
P lurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
A ccidit & nostro similis fortuna Catullo,
C um plenus fluctu medius foret alueus, & iam
A lternum puppis latus euertentibus undis
A rboris incertæ, nullam prudentia cani
R ectoris conferret opem, decidere iactu
C œpit cum uentis imitatus Castora, qui se
E unuchum ipse facit cupiens euadere damno
T esticulorum, adeo medicatum intelligit inguen.
F undite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
P ræcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
P urpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
A tq; alias, quarum generosi graminis ipsum
I nfecit natura pecus. sed & egregius fons
V iribus occultis, & bæticus adiuuat aër.
I lle nec argentum dubitabat mittere, lances
P arthenio factas, urnæ cratêra capacem,
E t dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
A dde & bascaudas, & mille escaria, multum
C ælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
S ed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
N on propter uitam faciunt patrimonia quidam,

S ed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
I actatur rerum utilium pars maxima, sed nec
D amna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
D ecidit, ut malum ferro summitteret, ac se
E xplicat angustum, discriminis ultima quando
P ræsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & uentis animam committe, dolato
C onfisus ligno, digitis à morte remotus
Q uattuor, ac septem, si sit latissima teda.
M ox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
A spice sumendas in tempestate secures.
S ed postquã iacuit planum mare, tempora postquam
P rospera uectoris, fatumq; ualentius euro,
E t pelago, postquam Parcæ meliora benigna
P ensa manu ducunt hilares, & staminis albi
L anificæ: modica non multo fortior aura
V entus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
V estibus extensis, & quod superauerat unum,
V elo prora suo, iam deficientibus austris.
S pes uitæ cum sole redit. tum gratus Iulo,
A tq; nouercali sedes prælata Lauino,
C onspicitur sublimis apex, cui candida nomen
S crofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
E t nunquam uisis triginta clara mamillis.
T andem intrat positas inclusa per æquora moles,
T yrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus,
Q uæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
I taliam. non sic igitur mirabere portus,
Q uos natura dedit: sed trunca puppe magister
I nteriora petit baianæ peruia cymbæ.

Tunc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri linguis, animis'q; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebam'q; uirentem:
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribus'q; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine. Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet hæredes. libet expectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili uerum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostri ducibus, regi'q; Molosso
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmã.

Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, uouebit
De grege seruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet uittas, & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates: nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atq; omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit. ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius quæso, uel Nestora totum
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA.

Exemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori. prima est hæc ultio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, ĩproba quis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scelere, & fidei uiolatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara uidemus

Quæ pateris. casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus. flagrantior æquo
Non debet dolor esse uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ sapientia dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
Rari quippe boni. numero uix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuûmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, araq; rubenti.
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius, quàm

S umeret agreſtem poſito diademate falcem
S aturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
E t priuatus adhuc idæis Iuppiter antris,
N ulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,
N ec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
A d cyathos, & iam ſiccato nectare tergens
B rachia Vulcanus liparæa nigra taberna.
P randebat ſibi quiſq; Deus, nec turba deorum
T alis, ut eſt hodie, contentaq; ſydera paucis
N uminibus miſerum urgebant Atlanta minori
P ondere. nondum aliquis ſortitus triſte profundi
I mperium, aut ſicula toruus cum coniuge Pluton,
N ec rotæ, nec furiæ, nec ſaxum, aut uulturis atri
P œna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
I mprobitas illo fuit admirabilis æuo.
C redebant hoc grande nefas, & morte piandum,
S i iuuenis uetulo non aſſurrexerat, & ſi
B arbato cuicunq; puer, licet ipſe uideret
P lura domi farra, & maiores glandis aceruos.
T am uenerabile erat præcedere quattuor annis,
P rimaq; par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
N unc ſi depoſitum non inficietur amicus,
S i reddat ueterem cum tota ærugine follem,
P rodigioſa fides, & thuſcis digna libellis,
Q uæq; coronata luſtrari debeat agna.
E gregium, ſanctumq; uirum ſi cerno, bimembri
H oc monſtrum puero, & miranti iam ſub aratro
P iſcibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
S ollicitus tanquam lapides effuderit imber,
E xamenq; apium longa conſederit uua

Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis uortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega: quid se bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est, superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
Per Solis radios, tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & cyrrhæi spicula uatis,
Per calamos uenatricis, pharetramq́; puellæ,
Perq́; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
Addit & herculeos arcus, hastamq́; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si uero & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, pharioq́; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices & lucis, & anni,
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur.
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podágram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ

P ræstat, & esuriens pisææ ramus oliuæ?
V t sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
S i curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed & exorabile numen
F ortasse experiar: solet his ignoscere. multi
C ommittunt eadem diuerso crimina fato.
I lle crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
S ic animum diræ trepidum formidine culpæ
C onfirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
P ræcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
N am cum magna malæ superest audacia causæ,
C reditur à multis fiducia, mimum agit ille,
V rbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
T u miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
V el potius quantum gradiuus Homericus, audis
I uppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
D ebueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
I n carbone tuo charta piathura soluta
P onimus, & sectum uituli iecur? albaq; porci
O menta? ut uideo nullum discrimen habendum est
E ffigies inter uestras, statuamq; Batilli.
A ccipe quæ contra ualeat solatia ferre,
E t qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
A` cynicis tunica distantia, non Epicurum
S uspicit exigui lætum plantaribus horti.
C urentur dubij medicis maioribus ægri,
T u uenam uel discipulo committe Philippi,
S i nullum in terris tam detestabile factum
O stendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
T e ueto, nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
E t maiore domus gemitu, maiore tumultu
P languntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
F ingit in occasu, uestem diducere summam
C ontentus uexare, oculos humore coacto.
P loratur lachrymis amissa pecunia ueris.
S ed si cuncta uides simili fora plena querela,
S i decies lectis diuersa in parte tabellis
V ana superuacui dicunt chirographa ligni,
A rguit ipsorum quos littera, gemmaq; princeps
S ardonychus, loculis quæ custoditur eburnis:
T e nunc delicias extra communia censes
P onendum, quia tu gallinæ filius albæ,
N os uiles pulli nati infelicibus ouis.
R em pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
S i flectas oculos maiora ad crimina, confer
C onductum latronem, incendia sulfure cœpta,
A tque dolo, primos cum ianua colligit ignes,
C onfer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
P ocula adorandæ rubiginis, & populorum
D ona, uel antiquo positas à rege coronas.
H æc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
R adat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
N eptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
A n dubitet solitus totum conflare tonantem?
C onfer & artifices, mercatoremq; ueneni,
E t reducendum corio bouis in mare, cum quo
C lauditur aduersis innoxia simia fatis.
H æc quota pars scelerum, quæ custos gallicus urbis
V sq; à lucifero, donec lux occidat, audit.

Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus. paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina? flauam
Cæsariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
Ad subitas Thracum uolucres, nubemq; sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aëra curuis
Vnguibus à sæua fertur grue. si uideas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere, sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nullá ne periuri capitis, fraudisq; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore cathena
Protinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At uindicta bonum uita iucundius ipsa.
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis.
Quantulacunq; adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex uicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
Accusatori nollet dare. plurima felix
Paulatim uitia, atq; errores exuit omnes

P rima docens rectum sapientia. quippe minuti
S emper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas
V ltio. continuo sic collige, quòd uindicta
N emo magis gaudet, quã fœmina. cur tamen hos tu
E uasisse putes, quos diri conscia facti
M ens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
O ccultum quatiente animo tortore flagellum?
P œna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Quas et Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamãthus,
N octe, dieq; suum gestare in pectore testem.
S partano cuidam respondit Pythia uates,
H aud impunitum quondam fore, quod dubitaret
D epositum retinere, & fraudem iure tueri
I urando. quærebat enim quæ numinis esset
M ens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
R eddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
V ocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
E xtinctus tota pariter cum prole, domoq;
E t quamuis longa deductis gente propinquis.
H as patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
N am scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
F acti crimen habet. cedò si conata peregit?
P erpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
F aucibus ut morbo siccis, interq; molares
D ifficili crescente cibo: sed uina misellus
E xpuit, albani ueteris pretiosa senectus
D isplicet, ostendas melius, densissima ruga
C ogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
N octe breuem si forte indulsit cura soporem,
E t toto uersata toro iam membra quiescunt,

C ontinuo templum, & uiolati numinis aras,
E t quod præcipuis mentem sudoribus urget,
T e uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
H umana turbat pauidum, cogit'q; fateri.
H i sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
C um tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
N on quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
I ratus cadat in terras, & uindicet ignis.
I lla nihil nocuit, cura grauiore timetur
P roxima tempestas, uelut hoc dilata sereno.
P ræterea lateris uigili cum febre dolorem
S i cœpêre pati, missum ad sua corpora morbum
I nfesto credunt à numine, saxa Deorum
H æc, & tela putant: pecudem spondere sacello
B alantem, & laribus cristam promittere galli
N on audent. quid enim sperare nocentibus ægris
C oncessum? uel quæ non dignior hostia uita?
M obilis, & uaria est fermè natura malorum.
C um scelus admittunt, superest constantia. quid fas,
A tq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
C riminibus: tamen ad mores natura recurrit
D amnatos, fixa, & mutari nescia: nam quis
P eccandi finem posuit sibi? quando recepit
E iectum semel attrita de fronte ruborem?
Q uisnam hominum est, quẽ tu contentum uideris uno
F lagitio? dabit in laqueum uestigia noster
P erfidus, & nigri patietur carceris uncum,
A ut maris ægæi rupem, scopulos'q; frequentes,
E xulibus magnis, pœna gaudebis amara
N ominis inuisi, tandem'q; fatebere lætus
N ec surdum, nec Tiresiam quenquam esse deorum.

SATYRA QVARTADECIMA.

Lurima sunt Fuscine et fama digna sinistra,
p Et nitidis maculam, ac rugam figẽtia rebus,
Quæ mõstrãt ipsi pueris, tradũtq; parẽtes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruo'q; eadem mouet arma fritillo,
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cum septimus annus
Transierit puero non dum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos seruorum, & corpora, nostra
Materia constare putat, paribus'q; elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
Comparat antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore cathenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri

V irgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
I mplet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
S ic natura iubet. uelocius, & citius nos
C orrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
C um subeant animos authoribus, unus, & alter
F orsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
E t meliore luto finxit præcordia Titan.
S ed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
E t monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
A bstineas igitur damnis huiusce. etenim uel
V na potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
E x nobis geniti, quoniam dociles imitandis
T urpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
S ed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
N il dictu fœdum, uisu'q; hæc limina tangat,
I ntra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
L enonum, & cantus pernoctantis parasiti.
M axima debetur puero reuerentia, siquid
T urpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
S ed peccaturo obsistat tibi filius infans.
N am siquid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
N ec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
O mnia deterius tua per uestigia peccet,
C orripies nimirum, & castigabis acerbo
C lamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
V nde tibi frontem, libertatem'q; parentis,
C um facias peiora senex? uacuum'q; cerebro
I am pridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?

Hoſpite uenturo ceſſabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis, uirgamq; tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis uenientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, & tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſeruulus unus.
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, uitioq; carentem?
Gratum eſt, quòd patriæ ciuem, populoq; dediſti,
Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimũ.n. intererit, quibus artibus, et quibus hũc tu
Moribus inſtituas. ſerpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibusq; relictis
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoq; uulturis, & ſe
Paſcentis propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generoſæ
In ſaltu uenantur aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem, cum ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quamprimum rupto prædam guſtauerit ouo.
Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietæ, ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc præneſtinis in montibus alta parabat

Culmina uillarum, græcis, longéq; petitis
Marmoribus, uincens fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit: mox & præputia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera solam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim uitium specie uirtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, uultúq;, & ueste seuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut ponticus. adde quòd hũc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
Artificem. quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocunq; modo, maioráq; fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.

E t pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
P auperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
I re uiam pergant, & eidem incumbere sectæ.
S unt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
I mbuit, & cogit minimas ediscere sordes.
M ox acquirendi docet insatiabile uotum,
S eruorum uentres modio castigat iniquo
I pse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquã
M ucida cœrulei panis consumere frusta,
H esternum solitus medio seruare minutal
S eptembri, necnon differre in tempora cœnæ
A lterius conchem æstiui cum parte lacerti
S ignatam, uel dimidio, putriq; siluro,
F ilaq; sectiui numerata includere porri,
I nuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
S ed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
C um furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
V t locuplex moriaris egenti uiuere fato?
I nterea pleno cum turget sacculus ore,
C rescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:
E t minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
A ltera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
E t proferre libet fines, maiorq; uidetur,
E t melior uicina seges, mercaris & hanc, &
A rbusta, & densa montem qui canet oliua.
Q uorum si pretio dominus non uincitur ullo,
N octe boues macri, lassoq; famelica collo
A rmenta ad uirides huius mittuntur aristas,
N ec prius inde domum, quàm tota noualia sæuos

I n uentres abeant, ut credas falcibus actum.
D icere uix possis, quàm multi talia plorent,
E t quos uenales iniuria fecerit agros.
S ed qui sermones? quæ fœdæ bucina famæ?
Q uid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Q uàm si me toto laudet uicinia pago
E xigui ruris paucissima farra secantem.
S cilicet & morbis, & debilitate carebis,
E t luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
L onga tibi posthæc fato meliore dabuntur,
S i tantum culti solus possederis agri,
Q uantum sub Tatio populus Romanus arabat.
M ox etiam fractis ætate, ac punica passis
P rælia, uel Pyrrhũ immanem, gladiosq; molossos,
T andem pro multis uix iugera bina dabantur
V ulneribus merces ea sanguinis, atq; laboris,
N ullis uisa unquam meritis minor, aut ingratæ
C urta fides patriæ saturabat glebula talis
P atrem ipsum, turbamq; casæ, qua fœta iacebat
V xor, & infantes ludebant quattuor, unus
V ernula, tres domini. sed magnis fratribus horum
A` scrobe, uel sulco redeuntibus altera cœna
A mplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
N unc modus hic agri nostro non sufficit horto.
I nde ferè scelerum causæ, nec plura uenena
M iscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
H umanæ mentis uitium, quàm sæua cupido
I ndomiti census. nam diues qui fieri uult,
E t cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?
Q uis metus, aut pudor est unquã properantis auari?

Viuite contenti casulis, & collibus istis
O' pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex: panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines ueteris fastidia quercus.
Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet euros
Pellibus inuersis. peregrina, ignotaq; nobis
Ad scelus, atq; nefas, quodcunq; est, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus. at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, Accipe ceras,
Scribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum Attegias, castella Brigantum,
Vt locuplêtem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut, longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita, pares, quod uendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
Ne credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ.
Vnde habeas, quærit nemo: sed oportet habere.
Hoc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem

H oc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
T alibus instantem monitis quemcunq; parentem
S ic possum affari, dico uanissime, quis te
F estinare iubet? meliorem præsto magistro
D iscipulum, securus abi, uinceris ut Aiax
P raeterijt Thelamonem, ut Pelea uicit Achilles.
P arcendum est teneris, non dum impleuere medullas
N atiuæ mala nequitiæ, cum pectore barbam
C œperit, & longi mucronem admittere cultri,
F alsus erit testis, uendet periuria summa
E xigua, Cereris tangens aramq;, pedemq;.
E latam iam crede nurum, si limina uestra
M ortifera cum dote subit, quibus illa premetur
P er somnum digitis? nam quæ terraq;, mariq;
A cquirenda putes, breuior uia conferet illi.
N ullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
M andaui dices olim, nec talia suasi:
M entis causa malæ tamen est, & origo penes te.
N am quisquis magni census præcepit amorem,
E t leuo monitu pueros producit auaros,
E t qui per fraudes patrimonia conduplicare
D at libertatem, & totas effudit habenas
C urriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
E t te contempto rapitur, metisq; relictis.
N emo satis credit tantum delinquere, quantum
P ermittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
C um dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Q ui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
E t spoliare doces, & circunscribere, & omni
C rimine diuitias acquirere, quarum amor inte est.

Quantus

Quantus erat patriæ Deciorũ in pectore. quantum
Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit unà.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis:
Nec tibi parcetur misero: trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu Leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua: sed graue, tardas
Expectare colos. morieris stamine non dum
Abrupto. iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus Archigenẽ, quære, atq; eme quod Mithridates
Composuit. si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbêre ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas.
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?
Quàm tu, corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro

P erditus à siculis saci mercator olentis?
Q ui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
P assum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
H ic tamen ancipiti figens uestigia planta,
V ictum illa mercede parat: brumamq́;, famemq́;
I lla reste cauet. tu propter mille talenta,
E t centum uillas temerarius. aspice portus,
E t plenum magnis trabibus mare. plus hoīum ē iam
I n pelago, ueniet classis quocunq; uocarit
S pes lucri, nec Carpathium, getûlaq; tantum
A equora transiliet, sed longe Calpe relicta,
A udiet herculeo stridentem gurgite solem.
G rande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
I nde domum possis, tumidáq; superbus aluta
O ceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.
N on unus mentes agitat furor, ille sororis
I n manibus uultu Eumenidum terretur, & igni,
H ic boue percusso mugire Agamemnona credit,
A ut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
C uratoris eget, qui nauem mercibus implet
A d summum latus, & tabula distinguitur unda,
C um sit causa mali tanti, & discriminis huius
C oncisum argentum in titulos, faciesq́; minutas.
O ccurrunt nubes, & fulgura: soluite funem,
F rumenti dominus clamat, piperisq; coëmptor,
N il color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
A estiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
N octe cadet fractis trabibus, fluctuq́; premetur
O brutus, & zonam læua morsuq́; tenebit.
S ed cuius uotis modo non suffecerat aurum

Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguus'q; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metu'q;
Seruantur. misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signis'q; suis, phrygia'q; columna,
Atq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici. si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem. quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam.
In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoq; si rugam trahit, extendit'q; labellum,
Summe duos equites, fac tertia quadringenta,
Si non dum impleui gremium, si panditur ultra
Nec Crœsi fortuna unquam, nec persica regna

Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

Quis nescit, Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet saturã serpẽtibus ibim.
Effigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam.
Porrum, & cæpe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa. nefas illic fœtum iugulare capellæ.
Carnibus humanis uesci licet. attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
Mouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abiat sæua dignum, ueraq; Charybdi,
Fingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, uel concurrentia saxa
Cyanes, plenos & tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunisse Elpenora porcis.
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit.
Sic aliquis merito non dum ebrius, & minimum qui
De corcyrea temẽtum duxerat urna.
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

N os miranda quidem, sed nuper consule Vinco
G esta super calidæ referemus mœnia Copti,
N os uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis.
N am scelus à Pyrrha, quanquam oia syrmata uoluas,
N ullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
D ira quod exemplum feritas produxerit æuo.
I nter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
I mmortale odium, & nunquam sanabile uulnus,
A rdet adhuc Combos, & Tentira, summus utrinq;
I nde furor uulgo, quòd numina uicinorum
O dit uterq; locus, cum solos credat habendos
E sse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
A lterius populi rapienda occasio cunctis
V isa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
L ætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
S entirent positis ad templa & compita mensis,
P eruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
S eptimus interea sol inuenit, horrida sanè
A egyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
B arbara famoso non cedit ripa Canopo.
A dde quod & facilis uictoria de madidis, &
B læsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
S altatus nigro tibicine, qualiacunq;
V nguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
H inc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
I ncipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ
D ehinc clamore pari concurritur, & uice teli
S æuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ
V ix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
I nteger. aspiceres iam cuncta per agmina uultus
D imidios, alias facies, & hiantia ruptis

O ssa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
L udere se credunt ipsi tamen, & pueriles
E xercere acies, quod nulla cadauera calcent,
E t sanæ quod tot rixantis millia turbæ
S iuiuunt omnes. ergo acrior impetus, & iam
S axa inclinatis per humum quæsita lacertis
I ncipiunt torquere, domestica seditione
T ela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax,
E t quo Tydides percussit pondere coxam
A eneæ sed quem ualeant emittere dextræ
I llis dissimiles, & nostro tempore natæ.
N am genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
T erra malos homines nunc educat, atq; pusillos.
E rgo deus quicunq; aspexit, ridet, & odit.
A` diuerticulo repetatur fabula, postquam
S ubsidijs aucti, pars altera promere ferrum
A udet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
T erga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Q ui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
L abitur hic quidam nimia formidine cursum
P ræcipitans, capiturq́; ast illum in plurima sectum
F rusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
S ufficeret, totum corrosis ossibus edit
V ictrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
A ut ueribus longum usqueadeo, tardumq́; putauit
E xpectare focos, contenta cadauere crudo.
H inc gaudere libet, quòd non uiolauerit ignem,
Q uem summa cœli raptum de parte Prometheus
D onauit terris elemento gratulor, & te
E xultare reor: sed qui mordere cadauer
S ustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

Nam ſcelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula ſenſerit, ultimus autem
Qui ſtetit abſumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones (fama eſt) alimentis talibus uſi
Produxere animas: ſed res diuerſa, ſed illic
Fortunæ inuidia eſt, bellorumq; ultima, caſus
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Huius enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi, ſicut modo dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem, ac maciem, & tenues miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum ueniã dare, quiſue deorũ
Viribus abnuerit dira, atq; immania paſſis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus ueſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat, ſed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus graias, noſtraſq; habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britanos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atq; fide, ſed maior clade Sagunthus
Tale quid excuſat, mæotide ſæuior ara
Aegyptus, quippe illa neſandi taurica ſacri
Inuentrix homines (ut iam quæ carmina tradunt,
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hoſtia. quis modo caſus

I mpulit hos? quæ tanta fames, infestaq; uallo
A rma coëgerunt tam detestabile monstrum
A udere? an ne aliam terra memphitide sicca
I nuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Q ua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
S auromatæq; truces, aut immanes Agathyrsi,
H ac sæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
P aruula fictilibus solitum dare uela phaselis,
E t breuibus pictæ remis incumbere testæ.
N ec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
S upplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
E t similes ira, atq; fames, mollissima corda
H umano generi dare se natura fatetur,
Q uæ lachrymas dedit, hæc nostri pars optima sensus,
P lorare ergo iubet causam lugentis amici,
S qualoremq; rei, pupillum ad iura uocantem
C ircunscriptorem, cuius manantia fletu
O ra puellares faciunt incerta capilli
N aturæ imperio geminus cum funus adultæ
V irginis occurrit, uel terra clauditur infans,
E t minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
A rcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
V lla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
S ortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
A tq; exercendis, capiendisq; artibus apti
S ensum à cœlesti demissum traximus arce,
C uius egent prona, & terram spectantia, mundi
P rincipio indulsit communis conditor illis
T antum animas, nobis animum quoq;, mutuus ut nos
A ffectus petere auxilium & præstare iuberet,

D ispersos trahere in populum, & migrare uetusto
D e nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
A edificare domos, laribus coniungere nostris
T ectum aliud, tutos uicino limine somnos
V t collata daret fiducia, protegere armis
L apsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
C ommuni dare signa tuba, defendier iisdem
T urribus, atq; una portarum claue teneri.
S ed iam serpentum maior concordia: parcit
C ognatis maculis similis fera. quando Leoni
F ortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
E xpirauit aper maioris dentibus apri?
I ndica tigris agit rabida cum tigride pacem
P erpetuam. sæuis inter se conuenit ursis.
A st homini ferrum letale incude nefanda
P roduxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
A ssueti coquere, & marris, ac uomere lassi
N escierint primi gladios excudere fabri.
A spicimus populos, quorum non sufficit iræ
O ccidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum
C rediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
V el quò non fugeret, si nunc hæc monstra uideret
P ythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
T anquam homine, & uentri indulsit nõ oẽ legumẽ?

SATYRA SEXTADECIMA.

q Vis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tironem porta secũdo
S ydere. plus etenim fati ualet ora benigni,
Quàm si nos Veneris commendet epistola Marti,

E t samia genitrix quæ delectatur arena.
C ommoda tractemus primum communia, quorum
H aud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
A udeat, immo et si pulsetur, dissimulet, nec
A udeat excussos prætori ostendere dentes,
E t nigram in facie tumidus liuoribus offam,
A tq; oculos medico nil promittente relictos.
B ardiacus iudex datur hæc punire uolenti
C alceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
L egibus antiquis castrorum, & more Camilli
S eruato, miles nec uallum litiget extra,
E t procul à signis. iustissima centurionum
C ognitio est igitur de milite: nec mihi deerit
V ltio, si iustæ defertur causa querelæ.
T ota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
C onsensu magno officiunt. curabitis, ut sit
V indicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
D eclamatoris mutinensis corde Vagelli,
C um duo crura habeas offendere tot caligatos,
M ilia clauorum. quis tam procul absit ab urbe?
P ræterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
V t ueniat? lachrymæ siccentur protinus, & se
E xcusaturos non sollicitemus amicos.
D a testem, iudex quem dixerit, audeat ille
N escio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
E t credam dignum barba, dignumq; capillis
M aiorum, citius falsum producere testem
C ontra paganum possis, quàm uera loquentem,
C ontra Fortunam armati, contraq; pudorem.
P ræmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
S acramentorum, conuallem ruris auiti

I mprobus, aut campum mihi si uicinus ademit,
A ut sacrum effodit medio de limite saxum,
Q uod mea cum uetulo coluit plus annua libo,
D ebitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
V ana superuacua dicens chirographa ligni,
E xpectandus erit, qui lites inchoet, annus
T otius populi: sed tunc quoq; mille ferenda
T ædia, mille moræ, toties subsellia tantum
S ternuntur, iam facundo ponente lacernas
C editio, & Fusco iam micturiente, parati
D igredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
A st illis, quos arma tegunt, & Balteus ambit,
Q uod placidum est, illis præstatur tempus agendi,
N ec res atteritur longo sufflamine litis.
S olis præterea testandi militibus ius
V iuo patre datur. nam quæ sunt parta labore
M ilitiæ, placuit non esse in corpore census,
O mnē tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
S ignorum comitem, castrorumq; æra merentem
Q uamuis iā tremulus captat pater: hūc labore æquus
P rouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
I psius certe ducis hoc referre uidetur,
V t qui fortis erit, sit felicissimus idem,
V t læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

VENETIIS, IN AEDIBVS
ALDI, ET ANDREAE
SOCERI.

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS:

n EC FONTE labra prolui caballino:
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repente sic poëta prodirem.
Heliconidas, pallidamq́; Pyrenen
I llis relinquo, quorum imagines lambunt
E deræ sequaces. ipse semipaganus
A d sacra uatum carmen affero nostrum.
Q uis expediuit Psittaco suum χαῖρε,
P icasq́; docuit nostra uerba conari?
M agister artis, ingeniq́; largitor
V enter, negatas artifex sequi uoces.
Q uòd si dolosi spes refulserit nummi,
C oruos poëtas, & poëtridas picas
C antare credas pegaseium melos.

SATYRA PRIMA..

ò Curas hominũ, ò quãtum est in rebus inane.
Quis leget hæc? min tu istud ais? nemo hercu le, nemo?
V el duo, uel, nemo. turpe, & miserabile, quare?
N æ mihi Pulydamas, & troiades Labeonem
P rætulerint. nugæ, non siquid turbida Roma
E leuet, accedas, examen'ue improbum in illa
C astiges trutina, nec te quæsiueris extra.
N am Romæ quis non? ah si fas dicere sed fas.
T unc, cum ad caniciem, & nostrũ istud uiuere triste
A spexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,

Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, qđ pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexus'q;, toga'q; recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyce albus,
Sede legens celsa liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit patranti fractus ocello,
Hic neq; more probo uideas, neq; uoce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima uersu.
Tun' uetulæ auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, &, quæ semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, senium'q;, ò mores, usqueadeó ne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ Saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est
Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, Hypsiphylas, uatum & plorabile siquid
Eliquat, & tenero supplantat uerba palato,
Assensere uiri. nunc non cinis ille poëtæ
Felix? nunc lenior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ. nunc non é manibus illis,
Nunc non é tumulo, fortunata'q; fauilla
Nascentur uiolæ? rides, ait, et nimis uncis

Vide [illegible] a magnitud. [illegible] [illegible]. Ita ep. D. Danieli [illegible] in Persio [illegible] fol. 81.

N aribus indulges. an erit, qui uelle recuset
O s populi meruisse, & cedro digna locutus
L inquere? nec scombros metuentia carmina, nec thus?
Q uisquis es ò, modo quem ex aduerso dicere feci,
N on ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Q uando hæc rara auis est, siquid tamen aptius exit,
L audari metuam. neq; enim mihi cornea fibra est,
S ed recti finemq;, extremumq; esse recuso
E uge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum.
Q uid non intus habet? non hic est Ilias Acci
E bria ueratro, non siqua elegidia crudi
D ictarunt proceres, non quicquid deniq; lectis
S cribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
S cis comitem horridulum trita donare lacerna.
E t uerum, inquis, amo, uerum mihi dicite de me.
Q ui pote? uis dicam? nugaris, cum tibi Calue
P inguis aqualiculus propenso sexquipede extet.
O' Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
N ec manus auriculas imitata est mobilis albas,
N ec linguæ quantum sitiat canis appula, tantum.
V os ò patricius sanguis, quos uiuere fas est
O ccipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Q uis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
N unc demum numero fluere, ut per leue seueros
E ffundat iunctura ungues? scit tendere uersum
N on secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
S iue opus in mores, in luxum, & prandia regum,
D icere res grandes nostro dat musa poëtæ.
E cce modo heroos sensus afferre uidemus
N ugari solitos græce, nec ponere lucum

Artifices,nec rus ſaturum laudare,ubi corbes
Et focus,& porci,& fumoſa parilia fœno,
Vnde Remus,ſulcoq́; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit.euge poëta,
Eſt nunc briſei quem uenoſus liber Accij,
Sunt quos Pacuuiusq́;,& uerucoſa moretur
Antiopa erumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas,quæris'ne,unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas?unde iſtud dedecus,in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia leuis?
Nil'ne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere?quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio.Pedius quid?crimina raſis
Librat in antithetis,doctas poſuiſſe figuras
Laudatur.bellum hoc,hoc bellũ?an Romule ceues?
Men'moueat quippe?& cantet ſi naufragus,aſſem
Protulerim?cantas,cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes?uerum,nec nocte paratum
Plorabit,qui me uolet incuruaſſe querela.
Sed numeris decor eſt,& iunctura abdita crudis.
Claudere ſic uerſum didicit berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Neréa delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus Appenino.
Arma uirum,non'ne hoc ſpumoſum,et cortice pingui,
Vt ramale uetus uegrandi ſubere coctum?
Quidnam igitur tenerum,& laxa ceruice legendum?
Torua mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura ſuperbo

Bassaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat, reparabilis adsonat echó.
Hæc fierent, si testiculi uena ulla paterni
Viueret in nobis? summa delumbe saliua
Hoc natat in labris, & in udo est Mænas, & Atys,
Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
Limina frigescant. sonat hic de nare canina
Littera. per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
Hoc iuuat, hic, inquis, ueto quisquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri sacer est locus, extra
Meiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
Omne uafer uitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia, ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Men' mutire nefas, nec clàm, nec cũ scrobe nusquam?
Hic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle.
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
Iliade, audaci quicunq; afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
Inde uaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic, qui increpidas graiorum ludere gestit
Sordidus, & lusco qui possit dicere lusce
Sese aliquem credens, italo quod honore supinus
Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,

Nec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
Scit risisse uafer, multum gaudere paratus
Si cynico barbam petulans Nonaria uellat,
His mane edictum, post prandia Callirhoendo.

SATYRA SECVNDA.

Hunc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merũ Genio, nõ tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars Procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptũ est murmur'q; hũiles'q; susurros
Tollere de templis, & aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat ò si
Ebullat patrui præclarum funus, & ò si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum'ue utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam, nam & est scabiosus, & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia ducitur uxor.
Hæc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, ter'q;, & noctem flumine purgas.
Heus age responde, minimum est, quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? est'ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, pro Iuppiter ò bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex

Sulfure discutitur sacro,quam tuq; domusq;?
An quia non fibris ouium,Ergennaq; iubente
Triste iaces lucis,euitandumq; bidental,
Icirco stolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quidnam est,qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone,& lactibus unctis?
Ecce auia,aut metuens diuûm matertera cunis
Exemit puerum,frontemq;,atq; uda labella
Infami digito,& lustralibus ante saliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit,& spem macrã supplice uoto
Nunc Licini in campos,nunc Crassi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex,& regina,puellæ
Hunc rapiant,quicquid calcauerit hic,rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando uota,negato
Iuppiter hæc illi,quamuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis,corpusq; fidele senectæ,
Esto age,sed grandes patinæ,tucceta q; crassa
Adnuere his superos uetuere,Iouemq; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue,Mercuriumq;
Arcessis fibra,da fortunare penates,
Da pecus,& gregibus fœtum.Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flamma iunicum omenta liquescant?
Attamen hic extis,& opimo uincere ferto
Intendit,iam crescit ager,iam crescit ouile,
Iam dabitur,iam iam,donec deceptus,& expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi cratêras argenti,incusaq; pingui
Auro dona feram,sudes,& pectore leuo
Excutiat guttas,lætari prætrepidum cor.

H inc illud subijt, auro sacras quòd ouato
P erducas facies. nam fratres inter ahenos.
S omnia pituita, qui purgatissima mittunt,
P ræcipui sunto, sit'q; illis aurea barba,
A urum uasa Numæ, saturnia'q; impulit æra,
V estales'q; urnas, & thuscum fictile mutat.
O` curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
E t bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
H æc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
H æc calabrum coxit uitiato murice uellus,
H æc baccam conchæ rasisse, & stringere uenas
F eruentis massæ crudo de puluere iussit.
P eccat & hæc, peccat, uitio tamen utitur, at uos
D icite pontifices in sacro quid facit aurum?
N empe hoc, quod Veneri donatæ à uirgine puppæ.
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
N on possit magni Messalæ lippa propago,
C ompositum ius, fas'q; animi, sanctos'q; recessus
M entis, & incoctum generoso pectus honesto,
H oc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

Empe hoc assidue. iā clarū mane fenestras
n Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, idomitum quod despumare falernū
S ufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
E n quid agis? siccas insana canicula messes
I andudum coquit, & patula pecus oē sub ulmo est,
V nus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adsit

H uc aliquis.nemon'?turgescit uitrea bilis,
F indor ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
I am liber,& bicolor positis membrana capillis.
I nq; manus chartæ,nodosaq; uenit arundo.
T um querimur crassus calamo quod pẽdeat humor,
N igra quod infusa uanescat sepia lympha,
D ilutas querimur geminet quod fistula guttas.
O` miser,inq; dies ultra miser,hucine rerum
V enimus? at cur non potius,teneroq; columbo,
E t similis regum pueris pappare minutum
P oscis?& iratus mammæ lallare recusas?
A n tali studeam calamo?cui uerba?quid istas
S uccinis ambages?tibi luditur,effluis amens.
C ontemnêre,sonat uitium percussa maligne
R espondet uiridi non cocta fidelia limo.
V dũ,& molle lutũ es,nũc nunc properãdus,et acri
F ingendus sine fine rota,sed rure paterno
E st tibi far modicum,purum,& sine labe salinum,
Q uid metuas?cultrixq; foci secura patella.
H oc satis?an deceat pulmonem rumpere uentis,
S temmate quod thusco ramum millesime ducis,
C ensorem'ue tuum,uel quod trabeate salutas?
A d populum phaleras.ego te intus,et incute noui.
N on pudet ad morem discincti uiuere Naccæ?
S ed stupet hic uitio,et fibris increuit opimum
P ingue,caret culpa,nescit quid perdat,& alto
D emersus summa rursum non bullit in unda.
M agne pater diuũm sæuos punire tyrannos
H aud alia ratione uelis,cum dira libido
M ouerit ingenium,feruenti tincta ueneno,

Virtutem uideant, intabescant'q; relicta.
An'ne magis siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureus subter ceruices terruit, imus
Imus præcipites quam si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri uerba Catonis
Discere, & insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in uoto, damnosa canicula quantum
Raderet, angustæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum est curuos deprendere mores,
Quæ'q; docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi quæ samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxum'q; caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undiq; malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testa'q;, luto'q;,
Securus quò pes ferat, atq; ex tempore uiuis?
Helleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poscentes uideas. uenienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite q; ò miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

+ Ortam in [illegible] ang[illegible] Probus [illegible] lepio [illegible] 1456.

Quis datus, aut metæ quã mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, cariś'q; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neq; inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis,
Menaq; quod prima non dum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, erumnosiq; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est, quòd palles: cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multumq; torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussis requiescere, postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagœna
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quicquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.

T urgidus hic epulis, atq; albo uentre lauatur
G utture sulfureas lente exhalante mephites.
S ed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
E xcutit è manibus, dentes crepuere retecti.
V ncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
H inc tuba, candelæ, tandemq; beatulus alto
C ompositus lecto, crassisq; lutatus amomis
I n portam rigidos calces extendit, at illum
H esterni capite induto subiere quirites.
T ange miser uenas, & pone in pectore dextram,
N il calet hic summosq; pedes attinge, manusq;
N on frigent, uisa est si forte pecunia, siue
C andida uicini subrisit molle puella,
C or tibi rite salit, positum est algente catino
D urum olus, & populi cribro decussa farina.
T entemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
P utre quod haud deceat plebeia radere beta.
A lges cum excussit membris timor albus aristas.
N unc face supposita feruescit sanguis, & ira
S cintillant oculi, dicisq;, facisq; quod ipse
N on sani esse hominis non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA.

Em populi tractas, barbatū hoc crede magi=
r Dicere, sorbitio tollit quē dira cicutæ, (strum
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
S cilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
A nte pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles.
E rgo ubi commota feruet plebecula bile,
F ert animus calidæ fecisse silentia turbæ

M aiestate manus, quid deinde loquêre? quirites
H oc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
S cis etenim iustum gemina suspendere lance
A ncipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
C urua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
E t potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
A nte diem blando caudam iactare popello
D esinis? anticyras melior sorbere meracas.
Quæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
S emper, & assiduo curata cuticula sole.
E xpecta haud aliud respondeat hæc anus. i nunc
D inomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
D um ne deterius sapiat pannutia Baucis,
C um bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
V t nemo in sese tentat descendere, nemo,
S ed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris. nostin' Vettidi prædia, cuius
D iues arat curibus, quantum non miluus oberret?
H unc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro
Qui quandoq; iugum pertusa ad compita figit,
S eriolæ ueteris metuens deradere limum
I ngemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
C epe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
P annosam fæcem morientis sorbet aceti.
A t si unctus cesses, & figas in cute solem,
E st prope te ignotus cubito qui tangat, & acre
D espuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
R uncantem, populo marcentes pandere uuluas.
T u cum maxillis balanatum gausape pectas

Inguinibus, quare detonsus gurgulio extat?
Quinq; palæstritæ licet hæc plantaria uellant,
Elixasq́; nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
Cedimus, inq́; uicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter
Cæcum uulnus habes, sed lato balteus auro
Protegit, ut mauis, da uerba, & decipe neruos,
Si potes, egregium cum me uicinia dicat,
Non credam? uiso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures,
Respice quod non es, tollat sua munera cerdo,
Tecum habita, noris quam sit tibi curta supellex.

SATYRA QVINTA.

Atibus hic mos est centum sibi poscere uoces,
u Cētū ora, & linguas optare in carmina cētū;:
Fabula seu mæsto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut siquibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum massa camino
Folle premis uentos: nec clauso murmure raucus,
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas,

V erba togæ sequeris, iunctura callidus acri
O re teris modico, pallentes radere mores
D octus, & ingenio culpam defigere ludo.
H inc trahe quæ dicas, mensamq; relinque Mycenis
C um capite, & pedibus, plebeiaq; prandia noris.
N on equidem hoc studeo, pullatis ut mihi nugis
P agina turgescat, dare pondus idonea fumo.
S ecreti loquimur. tibi nunc hortante camœna
E xcutienda damus præcordia, quantaq; nostræ
P ars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
O stendisse iuuat, pulsa dinoscere cautus
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
H ic ego centenas ausim deposcere uoces,
V t quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
V oce traham pura, totumq; hoc uerba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
C um primum pauido custos mihi purpura cessit,
B ullaq; succinctis laribus donata pependit,
C um blandi comites, totaq; impune Suburra
P ermisit sparsisse oculos iam candidus umbo,
C umq; iter ambiguum est, & uitæ nescius error
D educit trepidas ramosa in compita mentes,
M e tibi supposui, teneros tu suscipis annos
S ocratico Cornute sinu, tunc fallere solers
A pposita intortos ostendit regula mores,
E t premitur ratione animus, uinciq; laborat,
A rtificemq; tuo ducit sub pollice uultum.
T ecum etenim longos memini consumere soles,
E t tecum primas epulis decerpere noctes,
V num opus, & requiem pariter disponimus ambo,

A tq; uerecunda laxamus seria mensa.
N on equidem hoc dubites amborum fœdere certo
C onsentire dies, & ab uno sydere duci,
N ostra uel æquali suspendit tempora libra
P arca tenax ueri, seu nata fidelibus hora
D iuidit in geminos concordia fata duorum,
S aturnumq; grauem nostro Ioue frangimus unà,
N escio quid certe est, quod me tibi temperat astrum.
M ille hominum species, & rerum discolor usus.
V elle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno.
M ercibus hic italis mutat sub sole recenti
R ugosum piper, & pallentis grana cumini.
H ic satur irriguo mauult turgescere somno.
H ic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
I n Venerem putris: sed cum lapidosa chiragra
F regerit articulos ueteris ramalia fagi,
T um crassos transisse dies, lucemq; palustrem,
E t sibi iam seri uitam ingemuere relictam.
A t te nocturnis iuuat impallescere chartis.
C ultor enim iuuenum purgatas inseris aures
F ruge cleantea. petite hinc iuuenesq;, senesq;
F inem animo certum, miserisq; uiatica canis,
C ras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
N empe diem donas: sed cum lux altera uenit,
I am cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
E gerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
N am quamuis prope te, quamuis temone sub uno
V ertentem sese frustra sectabere canthum,
C um rota posterior curras, & in axe secundo.
L ibertate opus est, non hac ut quisq; Velina

P ublius emeruit, scabiosum tesserula far
P ossidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
V ertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
V appa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
V erterit hunc dominus, momento turbinis exit
M arcus dama? papae Marco spondente recusas
C redere tu nummos? Marco sub iudice palles?
M arcus dixit, ita est, assigna Marce tabellas.
H aec mera libertas? hanc nobis pilea donant.
A n quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
C ui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere, non sum
L iberior Bruto? Mendose colligis, inquit,
S toicus hic aurum mordaci lotus aceto.
H aec reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.
V indicta postquam meus à praetore recessi,
C ur mihi non liceat, iussit quodcunq; uoluntas
E xcepto siquid Masuri rubrica uetauit?
D isce, sed ira cadat naso, rugosaq; sanna,
C um ueteres auias tibi de pulmone reuello.
N on praetoris erat stultis dare tenuia rerum
O fficia, atq; usum rapidae permittere uitae.
S ambucam citius caloni aptaueris alto.
S tat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
N e liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
P ublica lex hominum, naturaq; continet hoc fas,
V t teneat uetitos inscitia debilis actus.
D iluis elleborum certo compescere puncto
N escius examen, uetat hoc natura medendi.
N auim si poscat sibi peronatus arator
L uciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

Frontem de rebus. tibi recto uiuere talo
Ars dedit, & ueri speciem dignoscere calles,
Ne qua sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus uoti, presso lare, dulcis amicis
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
In'q; luto fixum possis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere saliuam mercurialem,
Hæc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
Liber'q;, ac sapiens prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Astutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Quæ dederam supra repeto, funem'q; reduco.
Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas,
Et quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis breuis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor
Tres tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
Liber ego. unde datum hoc sumus tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
Si increpui, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atq; hic, quē ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
Mane piger stertis, surge, inquit auaritia, eia
Surge. negas. instat. surge, inquit. non queo. surge.

E t quid agam,rogitas?en,saperdam aduehe ponto,
C astoreum,stuppas,hebenum,thus,lubrica coa.
T olle recens primus piper è sitiente Camelo.
V erte aliquid,iura,sed Iuppiter audiet eheu.
V are regustatum digito terebrare salinum
C ontentus perages,si uiuere cum Ioue tendis.
I am pueris pellem succinctus,& oenophorũ aptas
O cyus ad nauem,nihil obstat,quin trabe uasta
A egæum rapias,nisi solers luxuria ante
S eductum moueat,quò deinde insane ruis?quó?
Quid tibi uis?calido sub pectore mascula bilis
I ntumuit,quam non extinxerit urna cicutæ.
T un'mare transilias?tibi torta canabe fulto
C œna sit in transtro?ueientanumq; rubellum
E xhalet uapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis,ut nummi,quos hic quincunce modesto
N utrieras,peragant auidos sudare deunces?
I ndulge genio,carpamus dulcia,nostrum est
Quod uiuis,cinis,& manes,& fabula,fies.
V iue memor leti,fugit hora,hoc, quod loquor,inde ẽ.
E n quid agis?duplici in diuersum scinderis hamo.
H uncine,an hunc sequeris?subeas alternus oportet,
A ncipiti obsequio dominos alternus oberres,
N ec tu cum obstiteris semel,instantiq; negaris
P arêre imperio rumpi iam uincula dicas:
N am luctata canis nodum arripit,ast tamen illi
C um fugit,à collo trahitur pars longa cathenæ.
D aue cito hoc credas iubeo,finire dolores
P ræteritos meditor,crudum Chærestratus unguem
A brodens ait hæc,an siccis dedecus hostem

C ognatis,an rem patriam rumore sinistro
L imen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
E brius ante fores extincta cum face canto.
E uge puer sapias dijs depellentibus,agnam
P ercute,sed censen' plorabit Daue relicta?
N ugaris.solea puer obiurgabere rubra,
N e trepidare uelis,atq; arctos rodere casses.
N unc ferus,& uiolens,at si uocet,haud mora,dicas,
Quidnam igitur faciam?ne nūc,cum accersor, et ultro
S upplicet,accedam,si totus,& integer illinc
E xieris,nunc nunc,hic hic, quem quærimus,hic est.
N on in festuca,lictor quam iactat ineptus.
I us habet ille sui palpo,quem ducit hiantem
C retata ambitio?uigila,& cicer ingere large
R ixanti populo,nostra ut floralia possint
A prici meminisse senes.quid pulchrius?at cum
H ærodis uenere dies,unctaq; fenestra
D ispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
P ortantes uiolas,rubrumq; amplexa catinum
C auda natat thynni,tumet alba fidelia uino,
L abra moues tacitus,recutitaq; sabbata palles.
T unc nigri lemures,ouoq; pericula rupto,
T unc grandes galli,& cum sistro lusca sacerdos
I ncussere deos inflantes corpora,si non
P rædictum ter mane caput gustaueris alli.
D ixeris hæc inter uaricosos centuriones,
C ontinuo crassum ridet Vulpenius ingens,
E t centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te Basse sabino?
a Iam'ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum
Atq; marem strepitum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernat'q; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mœonides quintus pauone ex pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant horti peioribus, usq; recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida naso tetigisse lagœna.
Discrepet his alius. geminos horoscope uaro
Producis genio. solus natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, & granaria, fas est,
Emole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est.
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, rem'q; omnem, surdaq; uota

C ondidit Ionio,iacet ipse in littore,& una
I ngentes de puppe dei,iamq; obuia mergis
C osta ratis laceræ. nunc & de cæspite uiuo
F range aliquid,largire inopi,ne pictus oberret
C ærulea in tabula.sed cœnam funeris hæres
N egliget iratus,quod rem curtaueris,urnæ
O ssa inodora dabit,seu spirent cinnama surdum
S eu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
T u'ne bona incolumis minuas?sed bestius urget
D octores graios,ita fit,postquam sapere urbi
C ũ pipere,& palmis uenit nostrũ,hoc maris expers
F œnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes.
H æc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Q uisquis eris,paulum à turba seductior audi,
O` bone num ignoras?missa est à Cæsare Laurus
I nsignem ob cladem germanæ pubis,& aris
F rigidus excutitur cinis,ac iam postibus arma
I am chlamydas regum,iam lutea gausapa captis,
E ssedaq;,ingentes'q; locat Cæsonia rhenos.
D is igitur,genio'q; ducis centum paria,ob res
E gregie gestas,induco.quis uetat?aude.
V æ,nisi conniues.oleum,artocreas'q; popello
L argior,an prohibes?dic clare.non audeo, inquis.
E xossatus ager iuxta est.age si mihi nulla
I am reliqua ex amitis,patruelis nulla, proneptis
N ulla manet patrui,sterilis matertera uixit.
D eq; auia nihilum superest,accedo Bouillas
C liuum'q; ad Virbi,præstò mihi Manius hæres
P rogenies terræ.quære ex me, quis mihi quartus
V t pater,haud prompte dicã,tamẽ adde etiã unum,
S num etiam,terræ est iam filius,& mihi ritu

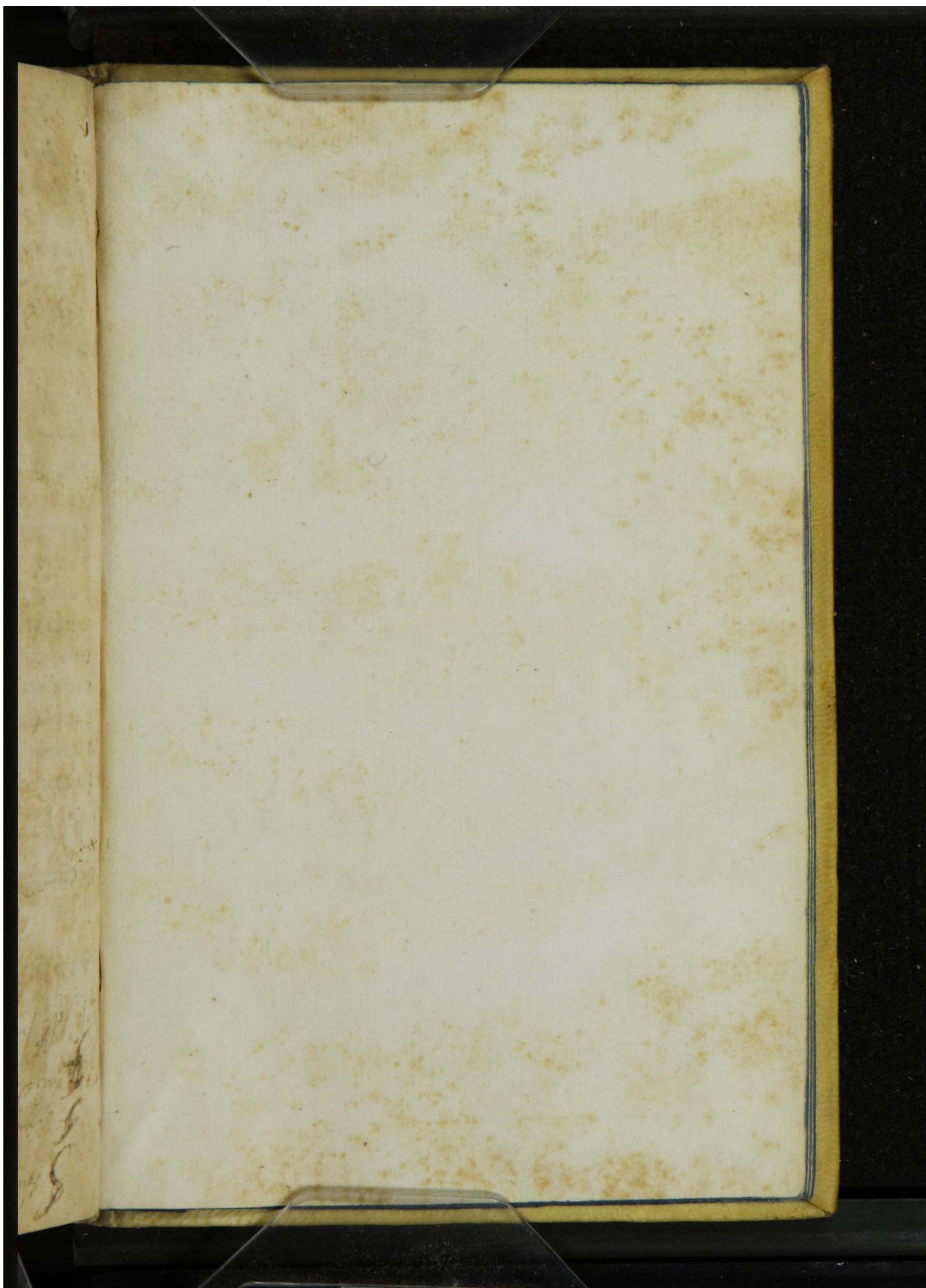
Mannius hic generis propè maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius. uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ minui mihi, sed tibi totum est,
Quidquid id est, ubi sit fuge quærere qđ mihi quondã
Legarat Stadius, nunc dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquũ est? reliquũ. nunc nũc impensius unge,
Vnge puer caules. mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa uago singultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atq; excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci. iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies redit in rugam. depinge ubi sistam
Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

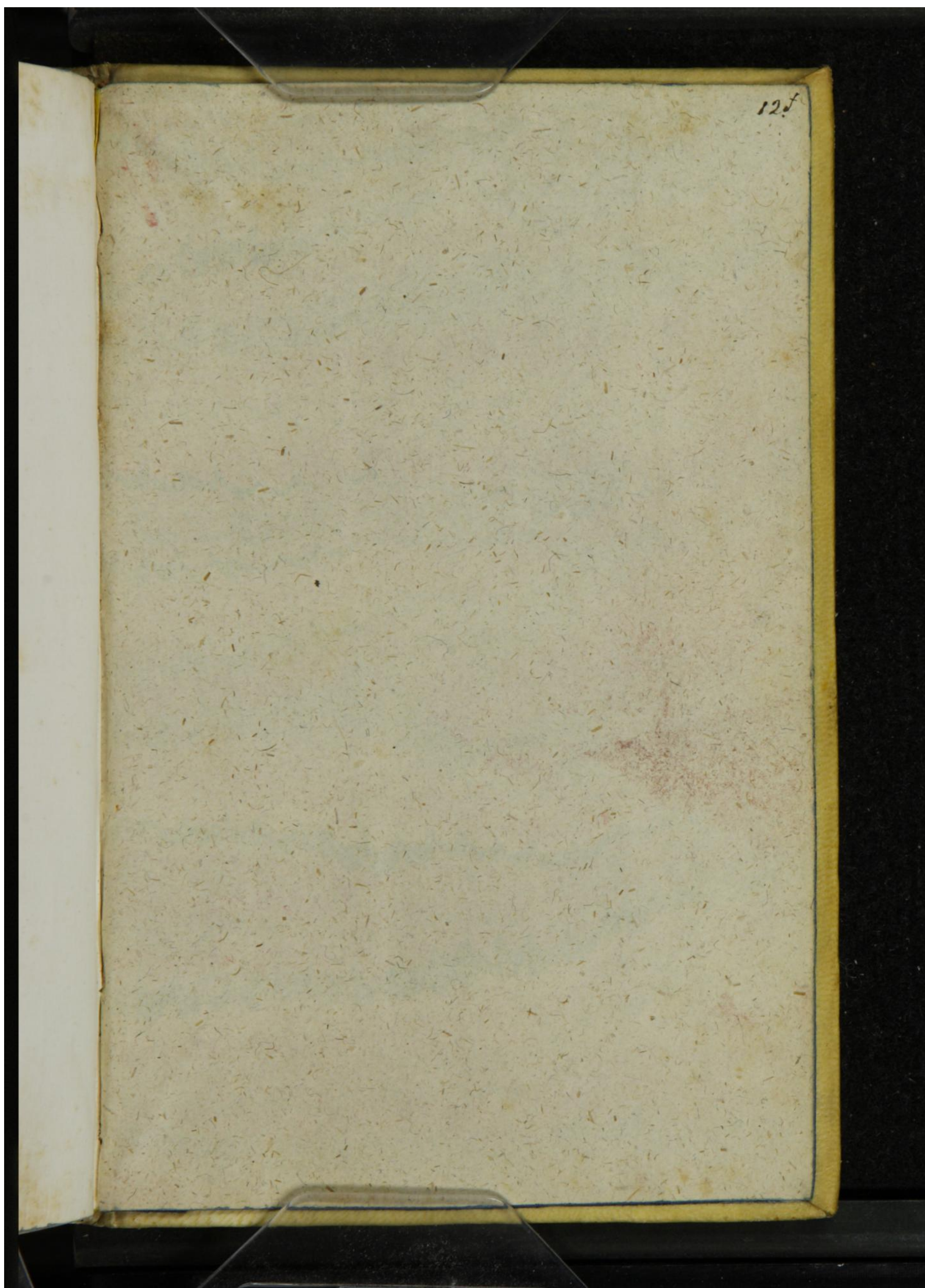
A B C D E F G H, a b.

Omnes sunt quaterni, præter H quinternionem, & b duernionem.

VENETIIS, IN AEDIBVS HAERE
DVM ALDI, ET ANDREAE
SOCERI, MENSE MAR-
TIO, M D XXXV.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

125

